

meo g

KÜLTÜR-SANAT

8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ ÖZEL SAYI

Fehmi ENGİNALP | Kadriye GENCER | Gülmihal KATGI | Coşkun KÜÇÜKKARACA
Yeşim KARAER | Serap YENİLMEZ ÇETİN | İlyas KOÇAK | Hülya HACIZADE | Faruk İŞCAN
Ferah Budak ŞENER | Pelin YILMAZ | Meriç UTKU | Gülbeyan VATANSEVER
aYRI/NTİ | Serap KALPAK | Tuba YALÇIN

Fehmi ENGİNALP

KADINLARIN GÜCÜ

Kadın güçlü bir varlıktır. Hele örgütlü kadın çok daha güçlüdür. Ne zaman kadınlarla ilgili bir şey yazmak ya da söylemek istesem birçok şair, yazar arasından aklıma ilk gelen Uruguaylı yazar Eduardo Galeonadır. *Ateş Anıları 1-2-3, Yaratılış, Rüzgârın Yüzyılı, Latin Amerika'nın Kesik Damarları gibi pek çok kitabı var.* Bunların dışında bir de kadınlarla ilgili yazılarından, öykülerinden oluşturduğu seçki niteliğinde bir kitabı daha var: Kadınlar Tarih boyunca kadınlar yaşadığı vahşeti, acıları sıkıntıları, savaşlarını anlatan bir kitap. Yaşadıkları onca felakete karşın direnişlerine, savaşım güçlerine, cesaretlerine hep hayran kalırdım. Dünyayı değiştirme istençleri, geleceğin güzel günlerine olan inancımı ve umudumu daha da arttırırdı. Hele gizilgüçlerinin ayırıcısına vardıklarında neler yapabileceklerini düşündüğümde hiçbir karamsarlığım kalmazdı.

Bilindiği gibi erkek egemen toplumlarda kadının adı yoktur. Kadın, erkeklerin malıdır. Onların kölesidir. Daha doğrusu öyle olmaları istenir. Özellikle Ortadoğu'nun fanatik, şeriatçı toplumlarında kadın hem inandığı büyük gücün hem de erkeklerin kölesidir adeta. Frida Kahlo, bunu en iyi bilen kadınlardan biridir. Şöyle diyordu erkek ikiyüzlülüğüne, sahteciliğine ve kötücüllüğüne karşı: "Ahlâk ve namus deyince sadece kadınlardan konuşmaya başlayan herkes ahlâksız ve namussuzdur." Ne denli doğru bir saptama.

Bu yargıyı güçlendiren bir başka yazar, Luis Aragon da şöyle belirtiyor düşüncesini: "Ne zaman ki bir kadın 'dişi' değil, 'kişi' olarak görülürse işte o zaman uygar ve çağcıl bir toplum oluruz." Çağımızda uygarlığın gelişmişliğin ölçüsü kadınlara verilen değerle ölçülüyor artık.

Bu konularda çok yazıldı, yazılıyor, yazılacak da. İnsanlık tarihinde çok gerilerde kalan avcı-toplayıcı dönemlerde kadınlar toplumsal yaşamı erkeklerle birlikte paylaşıyorlardı. Kadın, erkek, çocuk arasında yapılan iş birliğinde kadınların belirleyici bir gücü vardı. Fakat insanların mağaralardan, inlerden, kulübelere çıkıp ortaklaşa üretime geçmeleri ve üretim ilişkilerinde yaşanan değişikliklerle yaşam başka bir biçime evrildi.

Böylece özel mülkiyetin olmadığı ilksel (ilkel değil) komünal dönemde egemen olan eşitlikçi yaşam anlayışı sona erdi. Kadınların belirleyiciliği azaldı ve erkek egemen toplumsal yapı oluşmaya başladı.

Kölecilik ve derebeylik dönemlerinde ise kadınların hiç esamisi okunmazdı. Kapitalist ve kapitalizm öncesi merkantilist dönemde kadınların üretim içindeki yerleri ve güçleri anlaşıldı, üretime katılmaları sağlandı. Ama bu kez de kadın işçi sömürsü devasa boyutlara ulaştı. Ekmek parası için günde 15-16 saat çalıştırıldılar. Bu süreçte kadınlar ekonomik ve demokratik hakları için inanılmaz bir savaşım verdiler. İşte her yıl 8 Mart'ta kutladığımız Dünya Emekçi Kadınlar Günü böyle uzun süren bir savaşımın sonunda elde edilmiştir. Bugünü, canları, kanları pahasına bizlere armağan eden kahraman kadınları saygıyla analım.

Kısaca anımsayalım: Yıl 1857 Amerika, New York. 40 000 kadın "eşit işe eşit ücret" istemiyle greve çıkarlar. Grev sırasında yangın çıkar. Yangında 129 kadın işçi yaşamını yitirir. Yaşamını yitiren kadın arkadaşlarının ölümü, onların savaşım azmini iyice yükseltir. Sonunda verilen savaşım meyvesini verir. 8 Mart 1910, Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak ilan edilir.

Günümüzde artık kadınlar salt kendileri için, çocuklarının karnını doyurmak, onların geçimini sürdürmek için çalışmıyorlar. Onlar geleceğin adil, eşitlikçi düzeninin kurulmasında önemli bir güçtür. Kadınlar artık sevginin, umudun kaynağıdır. Onlar artık düşlerinin, umutlarının peşinden gitmekten asla korkmuyorlar ve düşüncelerinden asla vazgeçmiyorlar. Bu tarihsel süreçte cesaretleri ve savaşımlarıyla dünya kadın hareketine öncülük yapan Clara Zetkins'i, Krupskaya'yı, Rosa Lüksemburg ve daha nice kadın kahramanları unutmamalıyız. Sevgiyle analım onları.

8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADIN GÜNÜNÜZ KUTLU OLSUN.

Kadriye GENCER

AKLIMIN İÇİNDEKİLER VE TEKERLEKLİ BAVUL

Kocamı yolcu edip koltuğuna oturdum. Günlüğümden öylesine bir sayfa açtım. Şunları yazmışım iki yıl önce: “Ben bir ev kadınıyım. Çamaşır makinemde tek program var. Yüz derecede kaynatıyorum kendimi. Bembeyaz yaşıyorum. Bilinenlerden başka derdim yoksa mutlu sayıyorum kendimi. Rutin kekim bile var. Her ev hanımının ezber kekinin olması gerek tabii. Kocam beni sevmiyor. Sesinden düşen buz kırçillarıyla bezelyelerimi altı ay saklayabileceğime göre sıcak hiçbir şey kalmamış içinde. Sırf keyiften ibaret bir günü tek kelimesiyle sıkıp posasını çöpe atabiliyor ki evliliğimizde keyiften ibaret gün sayısı el parmaklarımı bile geçmemişken. Mutluluk doğasına ters. Tedirgin oluyor. Elini ayağını nereye koyacağını bilemiyor. Hemen dert aşırıyor bir yerlerden. Somurtur somurtmaz keyfi yerine geliyor.

İçimdeki varlıksa başka garip... O aramıza tuğlalar döşedikçe ben deliklerden ona bakıyorum. Seviyorum. Yeni, çiçekli bir elbise alıyorum, seveceği bir film, güzel bir şarkı... Yaprak sarıyorum, yaprak. Hayal kırıklığı işte hepsi!”

Kocam kumar oynamıyor, içki içmiyor. El âleme göre ayrılmaya yeten sebebimiz yoktu şu vakte kadar. Ama artık var. Bunu konuşmaya hazır hissetmiyorum kendimi. Günlük sıkıntılar daha iyi. Mesela mutsuzluk sarkıyor üzerimizden. Aramızdaki dili unutalı beri altı takvim doldu. Çocuğumuz olmadı. Geçen gün doksan yedi aldı diye ağlayan çocuğa bakınca annelik için yaratılmadığımı düşündüm. Annelerde uzun açıklama hastalığı bulunduğu kani oldum. Hastalık, “annecim” sözünün nokta yerine kullanılmasıyla başlar. Örnekler konudan komşudan çoğaltılır, giderek dudaklar kurur, çatlaklar oluşur. Çocuk krem bulmak için yatak odasına giderken yamacında söylenenlerle birlikte sürüklenir. Kelimeler beyninde hiç boşluk bırakmamacasına toplanınca sağa sola bakmaması için çocuk uyarılır. Öğüt ablukasında boğulurken “Böyle yapma annecim, gözlerimiz bozulursa annecim, kitap okuyamayız annecim,” denilir. Çocuk, “Anne sen zaten

kitap okumuyorsun,” demez. Anneler kitap okusa da okumasa da öğüdünü verir. Bunu tüm çocuklar bilir.

Akşama canım kocam gelecek. Ona üç çeşit yemek yapmalıyım. İki kişiye her gün üç çeşit yemek çıkarırken kendimi esnaf lokantası gibi hissediyorum. Ama bunu ona söylemiyorum. Evlendikten sonra kocayla muhabbet edilmez, komşuya dert yanılır. “Bizimki bugün cânım patates yemeğimi beğenmedi,” denilir. Mutsuzluklar içerde mayalanır.

Bir de bakışlar çok önemlidir. Azımsayan bakış, tahammülsüz, bıkkın bakış, sevgi dolu, özleyen bakış... Son ikisini filmlerden hatırlıyorum. Anneannemin sevgi ölçütü de bakışlardı. Sevgiliyken tanıştırdığımda şunu söyledi: “Gözünü denetliyo, bu oğlanlan evlen.” Şimdi gözüm hariç her yeri denetliyor; tozu, ufacak dağınıklığı, olmamışları... Beğenmeyen bakış...

Şimdi ben bu yazıyı niye yazıyorum durduk yere? Çünkü aldatılıyorum. Aldatılmanın garip bir kırıklığı var. Öyle kolay sorulmuyor. Önce hale tavra bakıyor insan. Bir başka hava gelmiş mi? Telefon, içbükey açıyla tutulup gizleniyor mu? Öylesine bir eşya, suç aletine dönüşüyor, içinde kurşunlar birikiyor. Sessizlik çöküyor üzerine, utanıyor insan. Zihninde eski bir terazile beş kiloluğunun topuzunu tuta tuta tartıyor. Kimselere demiyor. Ayıp edilen daha çok utanıyor ayıp edenden. Oluru var mıdır, görürken görmemenin? Adımını nereye atmalı? İnsan otuzunda yürümeyi unuttur mu? Çok sevenin uğradığı ihanet daha mı ağır? İçerde bin bir soruyla kalakalıyorsun.

Evimdeki nefes, alınacak kadar değil. Ocağın ortası... Buz gibi esiyor. Üşümekten damarlarımı hissetmiyorum ama acısı duruyor sapasağlam. Üşümeye gizlenemiyormuş demek. Nasıl acınası bir inanmak isteği bu! El ele yakalasan fal baktığına inanırım. Sussa ya aklım... Söylemese benim ütülediğim gömlekle, aldığım parfümle aldattığını. Üzerindeki kadın kokusunu hissetmemiş gibi davranırken balkonda ağlayan acizliğimi hatırlatmasa. Ben nasıl sustum? Neden sustum? Belli ki yol açılmış, yolculuk başlamış. Aralarında duran muavin gibiyim. Şoför yerime birini almış da otobüsten ayrılamıyormuşum gibi... Öyle yüz­süz hissederken kendimi, soramıyorum:

“Neden saklanıyor bu telefon bu kadar?”

Rüzgârdan güvercinler dengesini kaybediyor. Savrulurken uçarken onları izlemek iyi geliyor. Bunca güzel uçan kuşu yalpalatan beni düşürse de olur. Evimdeyim şimdi. Evim benim mi? Mesaja gülümseyen yüzünü aklıma getirince içim soğuyor. Bavulumu toplamalıyım. Suçunu bilmiş de ondan mı yukarı koymuş bu kadar? Derdim bu şimdi benim! Gelince ondan istesem... Olmaz. Kendi işimi kendim halletmeyi öğrenmeliyim artık. İşimi niye bıraktım ki? Beni çok seviyor, kıskanıyordu. Sarınca kavrayan kolları vardı. Teslim oldum.

“Senin için işimden bile vazgeçerim,” dedim. Aşka bak! Özveri mi, ödün mü? Kalbimi rendeliyorum sanki. Bir taraftan da kıyafetlerine bakınca yüzümü başka yöne çeviresim geliyor. Gitmeliyim. Bu gece olsun gitmesem? Zaten mutsuz olduğum bir evliliğin bitmesi neden bu kadar zor? Kocam geldi. Onun zil çalışı bu. Kapıyı açtım.

“Ben gidiyorum.”

“Nereye?”

“Bir otele giderim önce. Kimseye dert anlatacak halim yok.”

“Ne derdi? Ne saçmalıyorsun?”

Yüzünde hafif de olsa bir telaşın izlerini görmek istiyorum. Ama ne gezer! “Yemekte ne var?” demeden önceki soruyu geçiştiriyor. Uzatmayacağım.

“Seni yalan söylemek zahmetiyle uğraştırmak istemiyorum. Beni aldattığını biliyorum.”

Öylece kaldı. Yalan da söyleyemedi. Hayret! Şaşırın bakış... Yüz ifadesini toparladı, yutkundü. Emin olmadan konuşmayacağımi biliyor en azından.

“Tamam. Dur, konuşalım. Az zaman oldu başlayalı.”

Pişman bakış... Yakalanan mı demeliyim?

“Biraz aldattın yani, fasulyeden...”

“Hemen bitiririm. Hatamı telafi ederim. Seni...”

“Geri tuşuna mı basacaksın? Bitmişti zaten. İçinde

hangar gibi boşluk açılmıştı. O boşluktan ha başka bir kadın girmiş, ha boşluğun kendisi. Telefonuna bakıp pis pis sırtışın anca son damla! Beni kumandayla aldattın, rahatlığınla aldattın. Oyuncağını kaybetmiş bir erkek olarak “Sen benim dünyamsın, onlar da kim?” demekle falan uğraşma şimdi. Korkarım restimi de senin paranla çekeceğim. Ev kadınıyım çünkü. İş bırakmamı sen istediğine göre bu kadarını bana borçlusun.”

“Neler diyorsun sen?”

Saçmalamasana bakışı... Ama duruşu... Tereddüt...

Üç çeşit yemek yapmadım bugün. Onun yerine oturup düşündüm. Bavulumu hazırlarken benden bir şey kalmadığını fark ettim. Annemin evinden günlüğümü getirmişim, birkaç kazak, pantolon... “İçimi sana emanet ettim. Bundan sonrasına karışmam,” yazmışım bir zaman. Kilitlediğim kapıyı çalarken sevdiğim adam, kırık dökük bir emanetim. Dolabımda hep onun aldıkları...

Kapıya doğru dimdik yürüyorum. Ciğerim sökülüyormuş gibi... Gözleri kıpkırmızı. Bu adam

“Akşama geç gelirim, beni bekleme,” diyen adam mı? Bir şeyler söylemek istiyor, görüyorum. Ayakkabımı giyerken işi ağırdan alıyorum. Ya gitmemek veyahut kaçmak istiyorum.

“Ben,” diyor, “seni çok seviyorum.” ; “Ben de,” diyemiyorum. Arkama bakmadan tekerlekli bavulumu sürerken ağlamıyorum. Zihnim kuytularından kötülerini getiriyor. Her an, her yerden çıkan öfkesini düşünüyorum, kocaman bir hataymışım gibi hissettirilerini...

Ardımdan bağırın sesi duymamaya çalışıyorum. İç organlarımı söküp yerini değiştiriyorlar sanki. Hiçbir şey olması gereken yerde değil ya da her şey yerli yerinde. “Vazgeçtim,” şarkısı çalıyor bir yerlerde. Burnum sızlıyor.

Bitti mi şimdi?

Gülmisal KATGI

AY EVİ

Kendini kundaklayıp Büyülü doğa,
Karşı seyre dalarken.
Çoban Paris sanki göz kırpar,
Yeşim taşından bir gerdanlık ile
Çıkagelir Truvalı Helen;
Çal kavalını bir kez de benim için der.
Bahçede narteks ağaçları,
Üstlerinde süs kabakları,
Sahte ışıklar saçar.
Suçu kocasının üzerine bir atsa Ethel,
Ama yok; birlikte ölüme gider.
Evlilik yıldönümlerini kutlamayı da
İhmal etmezler, ertesi gün öleceklerini bilseler de!
Kadın böyledir bekler durur gelmeyecek olanları;
Sarar sarmalar sevdiklerini;
Kasırganın merkezindeki göz gibidir o...
İssızlık ve sessizlikle yoğrulmuş,
Chicen İtza anıtı gibidir.
Her şey geçer gider.
Bittiğini anlamaz.

Not: Ethel Rosenberg kocasını gammazlasaydı, idamdan (elk sand) kurtulacaktı.
Ama o tercih etmedi kocasıyla birlikte ölüme gitti.

Coşkun KÜÇÜKKARACA

ALAZ

Uyanır uyanmaz başucunda duran kara tuğlaya uzanıp teyemmüm aldı, kumaşı eprimiş terliklerini giydiği gibi avludaki çeşmede abdestini tazeledi. Odaya döner dönmez oğlunun kolundan çekiştirip “hadî” dedi, “üstünü giy de gidelim”.

“Anne,” dedi oğlu, dişlerini sıkarak “otur oturduğun yerde, bir yere gitmiyoruz, bırak artık şu Allahsızı”.

O bunu söylerken annesi giyinmişti bile. O da ayaklandı, sabahtan tutuşturduğu sobaya yanda istiflediği odunların en iricesini attı. Sırtını annesine döndü. Pencerenin başında dizlerini toplayarak oturdu.

Annesi içli içli söylenirken oğlu aldırış etmiyordu. Dışarı kar beyazdı. Arada köpeklerin havlaması dışında kasabanın tüm teras damlarına sessizlik çökmüştü.

Bir zaman sonra kadın sustu. Sıkıntıyla odanın içinde dolandı durdu. Yanı başına oturup oğlunun başını göğsüne yumdu. Titrek elleri saçlarını okşarken yüreğinin derinliklerinden sedayı çıkarıp “Oğlum” dedi, “evimin direği, seni bir gün görsem mezara koyarlar beni, öyle ciğerimsin. Nefes alamam, o an boğulurum ama o da evlat. Havva anamız Kabil’i Habil’den ayırabildi mi? Kabil kardeşine kıydı amma anası evladına kıyamadı. Yine oğlum deyip bağına bastı. “Şimdi direme ayağını da kalk gidelim, beni ona götür”.

Oğlu anasının elleri arasından yüzüne baktı. Tam bir şey diyecek oldu, sustu. Tavana çevirdi gözlerini, sobanın alazı düşen tavana... Orada gördü anasının yanan yüreğini. Sus pus oturdular bir zaman daha. Sonra ayaklandı anası. Kara lastikleri çıkardı ayakkabılıktan, kapının önüne bıraktı.

“Biz gidelim desek de minibüs kalkmaz ki bu kar kıyamette.” Anası, “Olsun yayan gideriz,” dedi. Yün şalı açıp kafasına doladı. Oğlu da kalktı mecburen, ayaklarını sürüye sürüye sobanın kapağını kapadı, gocuğunu giydi.

Yola revan oldular. Aşınmış yollara inat karda ilk ayak izi onlarındı. Bir zamanlar dört kişi gittikleri yolda şimdi iki kişi... Baba mezarda, katil kardeş kodeste...

Bir avazlık gardiyan sesi karışmıştı görüşe...

KİTAP İNCELEMESİ

Yeşim KARAER

Melih Elal Okuma Grubu Bşk.

Kitap Künyesi

Orijinal Adı: Misogyny: The World's Oldest Prejudice

Türkçe Adı: MİZOJİNİ

Dünyanın En Eski Önyargısı

Kadından Nefretin Evrensel Tarihi

Yazar: Jack Holland

Türü: İnceleme

Konu: Tarih, toplumsal cinsiyet çalışmaları

Orijinal Dil / Basım yılı : İngilizce / 2006

Türkçe İlk Baskı Yılı: 2016 yılında Türkiye'de farklı yayınevleri tarafından basılmıştır.

Bu kitap, yazarının anısına ve onu eğiten kadınlara ithaf edilmiştir. (Annesi, büyükannesi, halası ve kız kardeşlerine)

Jack Holland bu eserinde, mizojininin (kadın düşmanlığının) insanlık tarihindeki köklerini araştırır ve bunun bireysel bir önyargıdan çok, kültürel ve kurumsal bir yapı olduğunu savunur. Yazar, Antik Yunan'dan Semavi dinlere, Orta Çağ'dan modern topluma kadar uzanan geniş bir tarihsel çerçevede kadınlara yönelik sistematik aşağılamanın izini sürer. Holland'ın temel iddiası, mizojininin insanlık tarihindeki en eski ve en süreklilik gösteren önyargı biçimi olduğudur. Bu olgu yalnızca bireysel nefret değil; felsefi, teolojik, hukuki ve siyasal söylemler aracılığıyla kurumsallaşmış bir kültürel yapıdır.

Holland'a göre mizojini mitler, dini metinler ve felsefi düşünce aracılığıyla meşrulaştırılmış bir ideoloji, erkek egemen sistemlerin sürekliliğini sağlayan tarihsel bir araçtır. Kitapta özellikle şu konular dikkat çeker: Mitolojide kadının 'tehlikeli' ya da 'ayartıcı' figür olarak sunulması, tek tanrılı dinlerde kadın bedenine ve cinselliğine yönelik denetim, cadı avları ve Orta Çağ Avrupa'sında kadınlara yönelik şiddet, modern toplumda devam eden yapısal eşitsizlikler.

Holland'ın yaklaşımı disiplinler arasıdır. Dinler tarihi ve siyaset bilimi ekseninde ilerleyen çalışma, özellikle kanonik erkek düşünürlerin (Augustinus, Tertullianus, Thomas Aquinas, Martin Luther, Jean Calvin, Heinrich Kramer) metinlerine odaklanır. Antik

Yunan felsefesinden Hristiyan teolojisine, Orta Çağ demonolojisinden (dini inanç ve mitler içindeki cin, cadıların incelenmesi) modern bilimsel kuramlara kadar uzanan geniş bir literatür taraması söz konusudur. Bu yönüyle eser, normatif bir feminist teori inşa etmekten ziyade patriyarkanın (Kadınların toplumsal, ekonomik ve kültürel olarak ikincil konumlandırılmasını sağlayan erkek egemen düzen.) düşünsel arşivini görünür kılmayı amaçlayan tarihsel bir 'Arkeoloji' niteliği taşır. Holland'ın temel yöntemi, kadın karşıtı söylemin metinsel ve kurumsal izlerini kronolojik bir süreklilik içinde takip etmektir.

Kadın düşmanlığı, Batı düşüncesinin en erken metinlerinde görünmeye başlar. Antik Yunan mitolojisinde kadın 'felaketin kaynağı' olarak temsil edilir. Kitapta bahsi geçen Pandora miti. Bazı filozoflar kadını akıl bakımından eksik ve yönetilmeye muhtaç görür. Kadın bedeni 'kontrol edilmesi gereken' bir unsur olarak tanımlanır. Antik Yunan düşüncesinde kadının 'Eksik Erkek' ya da rasyonel kapasitesi sınırlı varlık olarak konumlandırılması, mizojininin felsefi temelini oluşturur. Biyolojik determinizm ve doğa argümanları bu dönemde ortaya çıkar. Holland'a göre burada atılan temeller, sonraki yüzyıllarda sistemli bir düşünce geleneğine dönüşür.

Dinler, mizojiniyi ahlaki ve kutsal bir zemine oturtmuştur. Kadın 'İlk Günah' anlatısında suçun kaynağı olarak sunulur. Havva Miti ve 'İlk Günah' anlatısı, kadın bedeni ve cinselliği üzerinden suç ve günah kavramlarının inşasına katkı sağlar. Orta Çağ'da cadı avlarıyla, kadın korkusu, toplumsal kriz dönemlerinde şiddete dönüşür. Bu avlar, kadınların şeytanla ilişkilendirilmesinin kurumsal şiddete dönüşmüş biçimidir. Bağımsız, yaşlı ya da toplum normlarına uymayan kadınlar 'tehlike' olarak görülür. Kadının bilgisi (şifacılık vb.) tehdit olarak algılanır. Bu bölüm (4.bölüm: Cennetin Kraliçesinden İblis Kadına) mizojininin sadece düşünsel değil, fiziksel şiddet üretme kapasitesini gösterir.

Hristiyan teolojisinde kadın bedeni ve cinselliği günahla ilişkilendirilir. Bu fikrin öncülerinden biri Augustinus'tur. Ruhban sınıfı ve dini otoriteler kadınları kamusal alandan dışlar. Holland, dini metinlerin yorumlanış biçiminin erkek egemen yapıyı güçlendirdiğini savunur.

Modernite mizojiniyi ortadan kaldırmaz, biçimini değiştirir. Kadın 'duygusal', erkek 'rasyonel' olarak kodlanır. Bilimsel söylem, kadının biyolojik olarak geri olduğu iddiasını üretir. Kadın kamusal alana girse de eşitsizlik sürer. Holland'a göre modern toplum, açık nefret yerine 'bilimsel' ve 'doğal' gerekçelerle eşitsizliği sürdürür. Aydınlanma ile birlikte eşitlik söylemi gelişse de 19. yüzyılın biyolojik ve psikiyatrik teorileri kadınların kamusal alan için 'uygun olmadığı' iddiasını yeniden üretir. Böylece dinsel referansların yerini sözde bilimsel gerekçeler alır. Holland'a göre bu dönemler arasındaki farklılıklar özsel bir kopuş değil, biçimsel dönüşümdür. Mizojini içerik değiştirerek ama işlevini koruyarak devam eder.

Kitabın çarpıcı iddiaları şunlardır: Mizojini, insanlık tarihinin en eski ve en kalıcı önyargılarından biridir. Kadın düşmanlığı bireysel değil, kurumsal ve ideolojiktir. Din, felsefe ve bilim mizojiniyi farklı dönemlerde meşrulaştırmıştır. Kadın korkusu, erkek egemen düzenin korunmasında işlevseldir. Modern dünyada mizojini ortadan kalkmamış, yalnızca daha örtük hale gelmiştir. Bu düşmanlık tesadüfi değildir, iktidar yapılarının devamlılığı için tarih boyunca bilinçli olarak yeniden üretilmiştir.

Eserin en güçlü yönü, geniş tarihsel panorama ve örnek zenginliğidir. Kadın düşmanlığının yalnızca toplumsal pratiklerde değil, yüksek kültür ve düşünce tarihinde de köklü bir yer tuttuğunu göstermesi önemli bir katkıdır. Bununla birlikte kitap bazı eleştirilere açıktır. Öncelikle anlatı büyük ölçüde Batı merkezlidir, farklı coğrafyalardaki toplumsal cinsiyet rejimlerine sınırlı biçimde değinilir. Ayrıca ekonomik ve sınıfsal dinamikler görece geri planda kalır, kültürel ve ideolojik açıklamalar baskındır. Bu durum, Marksist veya materyalist feminist perspektiften bakıldığında analitik bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Kuramsal düzlemde ise Holland'ın çalışması derin bir kavramsal model önermez. Mizojiniyi tarihsel süreklilik içinde teşhir eder, ancak sistematik bir teori inşa etmez. Bu nedenle kitap, teorik yoğunluktan ziyade tarihsel kapsamıyla öne çıkar.

Kitap, kadın düşmanlığının düşünsel köklerini izleyen kapsamlı bir entelektüel tarih çalışmasıdır. Kuramsal derinliği sınırlı olsa da, mizojininin din, felsefe ve bilim aracılığıyla nasıl meşrulaştırıldığını göstermesi bakımından önemli bir başyuru kaynağıdır.

Holland'ın yaklaşımı hem tarihsel hem de eleştireldir. Akademik bir dili olmakla birlikte akıcıdır ve geniş bir okur kitlesine hitap eder. Kitap, feminist literatüre katkı sağlayan önemli popüler tarih çalışmalarından biri olarak kabul edilir.

Holland'ın çalışması, günümüz toplumsal cinsiyet tartışmalarına tarihsel bir perspektif kazandırır ve şu temel soruyu gündeme getirir: kadın düşmanlığı modern dünyada gerçekten gerilemiş midir, yoksa yalnızca söylem değiştirmiş bir süreklilik mi söz konusudur?

Serap Yenilmez ÇETİN

ARAPSAÇI

Hikâye şiddet içerir!

Mesai bitmek üzereyken masa telefonu çaldı. Bilgisayarının köşesindeki saate baktı, 17.47'yi gösteriyordu. "Yine bir münasebetsiz son dakikaya toplantı koydu." diye geçirdi içinden. Bu, akşam için yaptığı planlarının iptali anlamına geliyordu. İstemeye istemeye de olsa almacı kaldırıp "Efendim." diye mırıldandı. Karşıdan Yaman'ının sesini alınca, şaşırdı; iş telefonundan aramazdı. Adam, halini hatırlıyordu sordu kapadı telefonu. Az sonra görüşecegiz; bu ne perhiz bu ne lahana turşusu, diye düşünmeden edemedi.

Köşede duran not defterini eline aldı "Bütün hikâyeler, gece 00.00'da mı başlar? İşler değişirse 18.00'de maceraya davet olur mu? Telefon sesi yeni bir başlangıç olabilir mi?" gibi birkaç soru sıraladı defterine.

İş telefonu yeniden çaldı. Ahizeyi kaldırdı, girişe gerek duymadan söze başladı uzaktaki ses: "Bonjour, Peux-tu envoyer le plan du projet jusqa demain midi?" "D'accord Jean, Je l'enverrai d'ici minuit." ("İyi akşamlar. Proje planını yarın öğlene kadar gönderir misin?" "Tamam Jean. Bu gece göndereceğim.") Artık çalışma saatlerinin sınırı yoktu, taşınabilir bilgisayarlar yirmi dört saat demiri işlemeye imkân verdiğine göre daveti istediği zaman yarıda kesebilirdi.

Duvardaki saat 18.00'i gösterdiğinde tuvalete gitti, makyajını tazeledi. Fransız markalı parfümünü sürüp ferahladı. Masasına döndü, dizüstü bilgisayarını ve defterini heybemsiz çantasına tikiştirip çıktı.

Araca binince sağına soluna bakındı, aynasını indirip kendini son kez kontrol etti. Kantağı çevirince tik taklar hızlandı. Bu çağrı olabilir mi? Zaten buluşacaktık. Akşam başka şeyler yapsam daha iyi olur mu? Birçok karmaşık düşünceyle direksiyonun kontrolünü kaybedince araç yalpaladı. Frida tablosuna konduracağı fırça darbeleri, hocasının altın değerinde olduğunu düşündüğü resim üzerine önerilerini düşününce yola düştü. Saat 18.10, öneriyi reddetmediğine göre öykü başlamıştır, tam gaz ileri... Lay lay lay lay... Radyonun düğmesine bastı, aracın içindeki sessizliği Sezen şarkısı bastırdı.

"Bir yabancı selamın ile hüznümlere daldım.

Kendi ellerimle ben beni kederlere saldı

Sonunda bir oyuncak kara sevda aldım senden

Yani değişmedim hâlâ, öyle biraz çocuk kaldım"

Tek eliyle direksiyonu tutup diğer eliyle telefonun kayıt düğmesine bastı:

"Yol arkadaşım hüzün gibi görünüyor. Haydi bakalım düş yola." deyip kayıt düğmesini kapadı.

Sağ eliyle direksiyonu tutup sol bileğindeki saatine baktı. Hikâye 360 derecelik ekseninde akmaya başladığına göre zaman da akıyor olmalıydı; 18.15. Ne çabuk kapılıyorum heyecanlarıma. Hikâyenin kahramanı olsam ismimi değiştirir miyim, yoksa kendi adıma uygun, sıcak, yakıcı halimle devam eder miyim?

Hayatının merkezi olmuş telefonun zili tekrar araya girdi. Dünyanın öbür ucundan Japon müşterilerinin genel müdürü arıyordu. "I received eggs between of fabrics in the package. Please send the correct shipment urgently."("Kumaş kutularından yumurta çıktı. Lütfen acilen düzgün sevkiyat gönderin.") Öyküyü dağıtacak saçmalıklar anlatıya eklenmeli mi? Detaylar kurgusal yapıya ters düşer mi? İş tacizini eklemesek metin eksik kalır mı?

Yakın bir dostu, dinleyene, yol arkadaşına ihtiyaç duydu; iki laflamak istedi. Arkadaşını aradı. Çıkar ayak kaç farklı dilde şiddete uğradığını, gece yatağa girmeden tamamlaması gerekenleri anlattı; o da anlamadı. "Havan batsın." dedi sadece. "Yüksek topuklar; çok dil, çok insan, çok iş, çok para... Olmazsa olmaz sanatın..." deyip yarım kesti.

Bin bir düşüncenin arasında zaman akıp gitti. Kader anı dediği yerde ipucu ya da aydınlanma gelmeli mi? Beklenmeyen başka yol bulunur mu?

Kapıdan girdiğinde adamın onu saracağını, göklere uçuracağını düşündü kederle. Hüzün kapıyı açınca, cümleler köşeyi dönecek hikâye bambaşka dünyalara evrilecekti. Sözcükler arasında gezinen kahraman hâlâ durumdan haberdar değildi ama hiss-i kable'l-vuku denen yere çoktan demirlemişti.

"Biran gelip de küllenince,

Yüreklerimiz dinlenince,

Başka sevgilerde teselli bulunca,

İşte biz o gün düşüneceğiz," diye mırıldanmaya başladı.

Eli titreyerek kapıyı araladı, adamın silüetini gördü önce, sonra sırtı dönük bir kadını fark etti. Akşam üstü Yaman'dan gelen arama dank etti kafasına. Çilesini sarmaya başlamalı mı, yoksa kabul mü olmalı bundan sonra yaşayacağı? Serüvenin başlangıcı adam için; iş telefonuna geçiş, gelirken az gecikir misin... Başak biri kadın daha, gözün keserse... Masaya doğru yürüdü, derin bir nefes alıp "Biraz gecikmem için aradın beni. Ya da bu tezgâhı bilerek kurdun." deyince çarşı karıştı. Söz dalaşı gibi bir şey oldu.

Hikâye düğüm noktasına geldiğine göre çözümü var mı? Ömür boyu hep düğüm olarak kalmalı mı? İplerin arapsaçına dönüşmesi ihtimali de olsa denkleme bir çıkar yol bulunmalı mı?

Kalktı başka masaya geçti, sırtını dönüp oturdu. İçindeki çelişkilerle öylece kalakaldı. Kendisine salata söyledi. Kapıdan girdiği anda geri dönüp gitmediği, telefonundan adamın numarasını sonsuza kadar silmediği için söylendi durdu.

Öyküde mekân yaratmadığını fark etti. Olayların nerede geçtiği bilinmeli mi? Manzara, gar, masalar, koltuklar, restoran, sanat galerisi, tuvaler diye tek tek açıklanması gerekir mi? Kurmacayı götüren dil mi, olay mı, mekân mı? Sözcükleri bütünlüğe taşıyan akışın genel atmosfer mi?

Yine telefon... Almanyadan genel müdürü arıyordu. İlk kez bakmadı. Madem bırak her şey arapsaçına dönsün, dibi görmeden içine düştüğün ağdan çıkabilmen olanaksız. Anlatıya daha çok tiplere eklersen girdaba kapılacağını sakın unutma diye kedisine direktif verdi. Çantasının içinden yapay zekâ asistanı avaz avaz bağırırmaya başladı; "Gm arıyor, acil dönüş yapmalısın." Elini çantasına atıp telefonun kapama düğmesine bastı.

Hikâye, kendi döngüsünde doğru ilerliyor, tümceler arasında ruhunun sarkacı yalpalyordu. Yazdığı karakterle katarsis... Düşüncesini hemen kenara bırakmalı mı? Tümcelerine mesafeli durmak zorunda mı?

Salatası geldi, tam kasesine çatal batıracaktı ki adam başında belirdi. Avaz avaz bağırırmaya başladı. Öfkesine engel olamıyor ağzından tükürükler saçıyordu. Üstüne yapışan sözde medeniyet kisvesi olmasa eminim kafasına kafasına yumruk indirecekti kadının. Kadın tepetaklak karanlık bir uçuruma yuvarlanmaya başladı. Tepesinde durup kükreyen adamın söylediği

sözcükleri artık anlamıyordu. Beyni oradan buradan gelen bombardıman seslerinin altında kalmıştı sanki. Oturduğu masayı adamın üzerine doğru devirmek oradan kaçıp kurtulmak istedi, olmadı. Çevresindeki karanlık giderek büyüdü, adamın sesi savaş bombaları gibi üzerine üzerine iniyordu. Kimdi başında duran? Kendi üzerine yıktığı dünyayı nasıl yaratmıştı? Aşkın içinde kötülük var mı? Yalan mı yaşananlar? Toplumdaki yerin ne olursa olsun, söz konusu eril cins olunca sarsılır mı oturduğun tahtirevanlar?

Kadının sol kulağı o gün maraz kaptı belki, sol gözüne gölgeler o gün düştü, sol böbreği o gün küçüldü gürültüden. İçine dinmeyecek korkular düştü. Kimse bilmedi içine çöken karanlığı. Kimseye anlatamadı. Kaygı denilen şey bulaşıcı hastalık gibi içine yapıştı, göğsünde çırpınan kuşun sesini o gün duymaya başladı.

Kendi kendine gece gündüz şu sözcükleri mırıldandı: "Hiçbir kadın ben şiddete uğramadım diyemez. Tüm kadınlar şiddete maruz kalmıştır. Hiçbir erkek de ben şiddet uygulamadım diyemez. En masumu trafikte, evde, yolda, pazarda, markette zaman zaman canavara dönüşür."

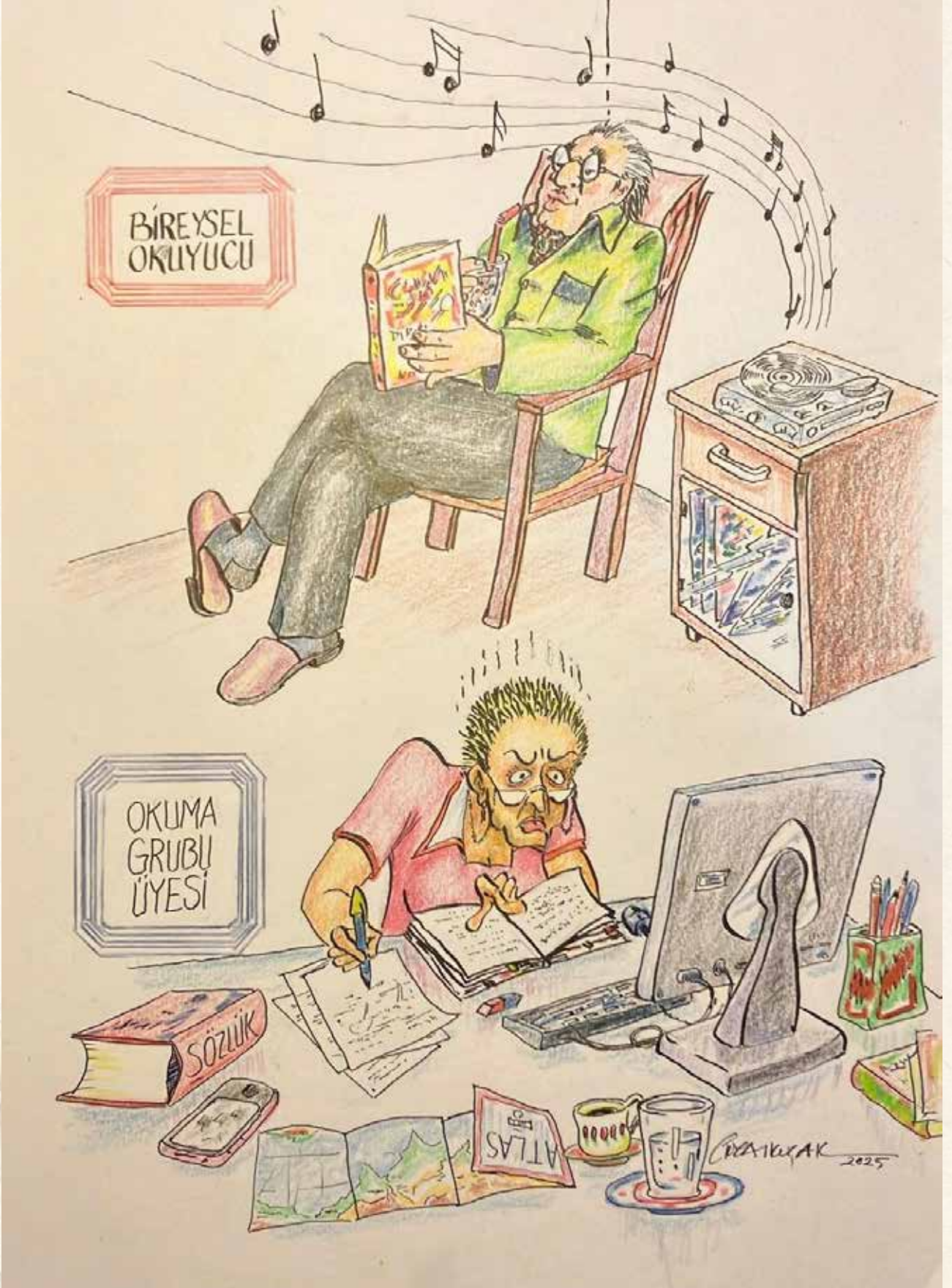
Yaşananları anlatmak kolay olamazdı. Uzman görüşüne başvurmayı düşündü. Psikoloğa gidip anlatmak istedi derdini; utandı. Senin gibi bir kadın nasıl olur da şiddete maruz kalır, diye kendisini kınayabilirdi. Cesaret edemedi. Sol yanındaki karanlığı yazdı, çizdi. Kendi kendine çözmeye çalıştı, olmadı. Ne zaman gözünü kapatıp sol yanını düşünse, kapkaranlık dünyada, sürekli başında kükreyen adam vardı. Düşünce gücüyle, uzun tırnaklarıyla yırtmaya çalıştı karanlığı. Sımsıkı örülmüş gölgemsi ağı ateşe verdiği günler oldu zihninin derinliğinde. Karanlık gelip her seferinde yeniden oturdu sol köşesine. Dişleri sivrilmiş, onu paramparça etmek isteyen canavar sol yanına ömürlük taht kurup oturdu.

Kurmacaya isim versem düğüm çözülür mü? Doğru adreste miyim? Saat kaç oldu? Dönüşüm bir saat içinde gerçekleşmiş olabilir mi? Eğer her şey çok hızlı geliyorsa yazılanlara kısa hikâye denebilir mi? Yolculuk çemberinde neredeyim? Kalemimi yere bırakıp, sol yanındaki karanlığı ovuşturdu elleriyle, yırtmaya çalıştı, olmadı. Düğüm noktasına gelindiğine göre çözümü de olmalıydı. Belli ki anlatı cellat ve kurbanının hikayesi olarak devam edecekti.

Ertesi sabah kimse yokken Galerest'e gitti, önceki akşam oturduğu masaya baktı; midesi bulandı, öğürdü öğürdü, içindeki her şeyi ortalığa çıkardı, kusmuşunu orada öylece bıraktı. Frida tablosunu topladı. Kapının anahtarını pisliğin kenarına bırakıp ardına bakmadan çıktı.

Baldıran zehrini bir solukta boca eden aşk... Zaman zaman zift bölünür gider belki diye düşündü olmadı; iyice yakasına yapıştı. Yetmedi, saldırılar devam etti. Eril zihniyet yok sayılmayı da kabul edemedi. Zaman boşluğuna savurduğu katran sözcükleriyle zarar verme çabasını sürdürdü. Kadın, karanlığa gömüldüğü anı unutamadı. Haksızlığı, zorbalıkla kapamak köklerden emilen tortularla zerre zerre işlemiştii iri cinsin DNA sarmalına. Hikâyedeki hezimet uzadıkça uzadı. Pinpon topu gibi; kahraman, kendisiyle yazdıkları arasında gidip gelmeye başladı. Sonra seslendi kendisine, "Kinini kustuyusan, kilidi de orada bıraktıysan öykü bitmiş olmalı."

Tabloyu açtı. Frida'nın saçlarındaki çiçekleri siyaha boyadı, yüzündeki tüm ifadeleri sildi. Portredeki yüz yerine zehir saçan boa yılanı kafası çizdi. Soluklanabilmek için yeterli mi? Saatine baktı, olayların başlangıç ve bitişi arasında geçen süre sadece on dört saat olmuş. Zemberek boşaldı, yelkovan ve akrep fırtınaya kapıldı. Takvim değişmiş. Tam bir ay önce bugün başlamış yazmaya; üzerinden günler geçmiş. Demlenme süreci tamamlandı mı? Uykusuz günlerde kafası karışmış. Hikâyede başlangıç noktasına dönülebildi mi? İntikam alındı mı? Öyleyse son satırın altına isim ve imza yeterli mi?

Hülya HACIZADE

DOĞUM

Senin doğduğun günü ne zaman anımsamaya çalışsam belleğimde kesik kesik, karanlık görüntüler belirir. Annemle babam hastanedeydi. Kardeşlerimle evde yalnızdım. Pencerenin önüne oturmuş, mahallenin üstünde kara bulut gibi dalgalanıp duran kargaları izliyordum. Konup kalkıyor, sanki hep birlikte bağışıyorlardı. Güneş, Şardağı'nın arkasında kaybolduğunda gölgesi kentin üstüne çöktü. İlk o zaman soluğumu içimde uyuttum. Sessizce hıçkırarak derinden ağladım.

O yaz her şey üst üste geldi. Üniversite sınavını kazanmıştım. Babamın benimle gurur duyduğunu, sevindiğini belli etmese de biliyordum. Süaleden okuyan ilk kız ben olacaktım.

"Hakkında hayırlısı," dedi babam. Sonuç belgesini cebine koyup çarşıya gitti. Kime ne sordu, kimden akıl aldı bilmiyorum. Ben evde huzursuz, sabırsız dönüp duruyordum. Annem de bir şey söylemiyordu. Babam yemekten sonra beni çağırdı:

"Gel kızım otur karşıma. Hesaplarımda senin okuman yoktu. Şehir dışında çocuk okutmaya benim gücüm yetmez."

Yüzümü ateş bastı. Babamın söylediklerini sindirmem zaman aldı. Babamızın karşısında hiç konuşmamıştım. Ne tepki vereceğini bilmiyordum. Cesaretimi topladım.

"Ben sana sordum. Sen sesini çıkarmadın," diyebilirdim.

"Boş hayal gibi gelmişti, nereden bileyim kazanacağımı."

Ağlamak istemiyordum ama kendiliğinden akıyordu gözyaşlarım. Babamın neden böyle davrandığını anlamıyordum. Babama küstüm, onunla hiç konuşmadım. Annemin başının etini yiyordum. Bütün gün peşindeydim.

"Ben gideceğim, ne olursa olsun, gideceğim."

"Adam cenderenin içinde biraz toparlasa söyleyeceğim," dedi annem. "Artık çocuk değilsin, yeter artık."

Benim hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi davranmama kızılıyordu. Her şeyin farkındaydım. Annem hamileydi, kamyonbağlıydı. Kirayı ödeyemedik, kalabalığımız, diye kimse bize ev vermemişti. Babamın borç bulup bizim temelin üstüne yaptırdığı iki oda, mutfak, derme çatma evde oturuyorduk.

Evimizin temeli, ben ilkokuldayken atılmıştı. Bizim arsanın çevresinde pancar tarlaları, ay çiçek tarlaları vardı. Söğütlü suyundan açılan arklardan gürül gürül su akardı. O zamanlar durumumuz çok iyiydi. Annem de apartman hayatını seviyordu. Giyinip süslenir, güne giderdi.

"Ben bu yazın ortasına taşınmam," dedi. Babam da temel attı ama evi yaptırmaya acele etmedi. Her hafta sonu kamyona binip geldik temele. Temelin betonuna odaları çizmiştik. Büyük olduğum için istediğim odayı seçme hakkı bendeydi. Bittiğinde filmlerde gördüğümüz, içten merdivenli evlerden olacaktı.

Arsaya önce kavaklar dikildi ardından köşeye salkım söğüt, kuyunun yanına dut ağacı derken armut, elma, kayısı, erik ağaçlarıyla yemyeşil oldu bahçe. Ağaçların bakımını babam yapardı. Diplerini kazar, otlarını temizler, bütün gün çalışırdı. Fideleri sulamak bizim işimizdi. Tulumbayı dönüşümlü çekerdik. Ellerimiz kıpkırmızı olur, sırtımız ağırdu. Suyun geriye kaçmaması için sürekli çekilmesi gerekiyordu. Yorulduğumuz zaman tulumbayı hızlı hızlı basıp havada asılı bırakırdık. Suyun akması bir süre daha sürerdi. Bazen kaçardı su. Babam geri getirmek için yeniden su basardı. Bu kez borunun ağzından su döküp uzun uzun çekmek gerekirdi. Babam bize kızar, korkuturdu ama dövmezdi. Annem çok döverdi. Suçlarımızı babama söylemesin diye dayak yemeye razıydık.

Babamın çocukluğu buralarda geçmişti. O da belki geçmişini anımsayıp mutlu oluyordu. Babamın bizi oyalamak için verdiği işlerden çabucak sıkılırdık.

"Yarım saat daha, az kaldı, bitiyor," der, işe dalar, bizi unutturdu. Zaman bir türlü geçmezdi.

"Niye böyle yapıyorsun ki, içimden saydım ben, zaman doldu," derdim.

Benim çok akıllı olduğumu söylerdi. Kahkahalarla gülerdi. O zamanlar çok mutluyduk ama farkında değildik. Kamyon gençti, boyası parlak kırmızıydı. Önünde büyük harflerle Maşallah yazılıyordu. Kasasındaki resimde Şardağı çıplak değildi, geniş yapraklı meşe ağaçlarıyla örtülüydü. İrmak yeşil bir çember gibi kentin çevresini dolanıyordu. Babam günlerce evde olmazdı, uzak yerlere giderdi. Kamyondaki yükü boşalttıktan sonra bir naylon torbadaki paraları anneme teslim ederdi. Annem sayarken ben de onlukları, beşlikleri ayırırdım. Sayım bittiğinde bana yüklü bir harçlık verilirdi. Alınacak çok şey yoktu. Kendime hep kitap alırdım, kardeşlerime de top, bisküvi, bebek, şeker.

İçeriden bir şangırtı koptu. Salondaki büyük duvar saati yere düşmüş, camı kırılmıştı. Oda darmadağındı. Bağırıp çağırıp üçünü de dövdüm. Hep birlikte ağlamaya başladılar. Babam gelince onlara yaptıklarımın hesabını soracağını söylediler. Dışarı çıkmalarına izin vermek zorunda kaldım. Yerdeki cam kırıklarını süpürdüm. Salonu toparlarken kapı çaldı. Nil’le annesi Sariye teyze, çarşıdan geliyorlardı. Evin girişindeki sedire oturdular.

“İçeri girmeyelim. Bir bardak su getir, başka şey istemem. Bu kız benim iflahımı kesti,” dedi Sariye teyze.

“Abartma anne,” dedi Nil.

Suratı kıpkırmızıydı. Suyun hepsini kafasına dikti.

“Konuşturma beni şimdi. Üniversite kazandı ya donundan ojesine kadar her şeyi aldırdı,” dedi. Nispet yapar gibi aldıklarını ortaya döküp gösterdiler. Pantolonlar, kazaklar, gömlekler, çoraplar çifter çifterdi.

“Annenden haber var mı?”

“Babam bugün gelmedi. Hiç haber yok.”

“Bu yaşta, çocuk doğurmaya kalktı. O kadar konuştum, dinlemedi beni. Doktor, vücudun yıpranmış, hayati tehliken var, dedi onu da dinlemedi. İnsan kendini bilmez mi. Ne oldu öyle durup dururken?”

“Burnundan kan boşandı, durduramadık. Tansiyonu çıkmış.”

Annemin gebe olduğunu da Nil’in annesinden öğrenmiştim. Mahallede ne olup bittiğini herkesten önce bilirdi. Okul çıkışı Nil’in evine uğramıştık. “Müjdem i isterim,” dedi, “annen gene hamileymiş.” Sesimi çıkarmadan eve koştum. Ne hakkım vardıysa anneme hesap sordum.

“Bir kazadır oldu. Demek ki bunun da göreceğ günü, yiyecek ekmeği varmış,” dedi annem.

Annem gebeliği boyunca yerinden kalkmadı. Hep yorgundu. Yemek dışında evdeki bütün işleri ben yapıyordum. Her gün okula geç kaldım. Kursu gitmedim, arkadaşlarımla takılmadım. Sürekli test çözmekten kitap okuyamıyordum. Hikâyeleri çok severdim. Soğuk kış gecelerinde babam bize hikâyeler anlatırdı. Yalnızca anlatmaz, kahramanların yerine geçer, onları canlandırır. En çok Köroğlu’nun serüvenlerini anlatırdı. Bazı yerlerini kendi uydururdu, çünkü bazen Köroğlu ata değil, kamyona biner, dağları öyle aşardı. Çok bunalıyordum. Yarım saat kitap okumak yetiyordu, hikâyeler kurtuluşum olmuştu.

“Kötü bir şey kokuyor burada,” dedi Sariye teyze.

Koku duvarın dibinde duran iki çuvaldan geliyordu. Annem gitmeden önce köyden salçalık biber geldiğini unutmuştum. Kadın çuvalın iplerini çözdü.

“Bunlar çürümeye başlamış. Kızım hortumu tak yıkayalım.”

Onlarla birlikte biberleri yıkadık. Çocuklara da oyun oldu.

“Sen gece ayıkla, ben de yarın makineyi getirir çekerim,” dedi giderken.

Gece çocuklar yattıktan sonra biber ayıklamaya başladım. Birinci çuvalı bitirmeden ellerim yanmaya başladı. Sonra anımsadım, biberleri ayıklarken elimize poşet geçiriyorduk. Ellerimin acısından kavruldu. Elim ağızma götürürnce dudaklarım dilim de yandı. Ondan sonra sabunla çamaşır suyuyla yıkadım. Parmaklarım kâğıt kesiği gibi ince ince açıldı. Ağlaya ağlaya biberleri ayıkladım. Dama çıkardım.

Sabah kapının önünde bir araba durdu. Arka kapısı açıldı. Annem gözleri kapalı, eli karnında indi. Babam seni kucağıma verdi. Gözünün birini aralayıp bana baktın. Sevmesem ölecektin sanki. Miniciktin. Derin kırışık, incecik zar gibiydi. Tırnakların bile yoktu. Çocuklar seni görmek için dört dönüyordu. Ben sana zarar verecekler, mikrop bulaştıracaklar, diye korkumdan yaklaştırmıyordum.

“Ben işe gidiyorum, evdekiler sana emanet,” dedi babam. Annem bu durumdayken nereye gidiyorsun, diyemedim. Balkonun altındaki brandaları çıkarıp kasaya atışını izledim.

Yağmur havası yoktu. Neden brandaları aldığını anlamadım. Orman köylerinden odun taşımaya giderken brandaları alırdı yanına ama artık o işi bırakmıştı. Köyün muhtarı kesilen ağaçları dikili ağaç gösterip satıyormuş. Rastlantıyla mı yakalandı, biri ihbar mı etti, belli değildi. Az daha babamı hapse atacaklardı. Bir daha böyle pis işlere bulaşmayacaktı. İçim sıkıldı. Kamyon yavaşça titredi, bir iki silkinip ağır ağır yola döndü. Karabaş arkasından uzun uzun havladı.

Annem çok bitkindi. Odasına girdi. Ne evin dağınıklığını ne de kırılan döküleni gördü. Elindeki çantayı uzattı.

“Bebeğin altını açiver kızım. Çantanın içinde bez, zıbın her şey var.”

Üstündeki giysileri çıkardı. Geceliğini giyip yatağa yattı. Seni incitmekten çok korktum. Bacakların o kadar inceydi ki nasıl tutacağımı bilemedim. Kan ter içinde kaldım altını açarken.

Gelişini duyan komşular ellerinde birer kap tatlıyla eve doluştu. Çocuklar bol tereyağlı pekmezli hatizeye gömüldüler. Kadınlar annemin başına dizildi. Kardeşlerim seni oyuncak bebek sanıyorlardı. Okşuyorlar, öpüyorlar, sevmek istiyorlardı. Komşular bebeğe gösterdiğimiz bu ilgiyi, coşkuyu ayıpladılar.

“El kadar bebek bu kadar öpülür mü hiç, bebek de bebek olsa,” dediler. Onlara inat bebeği elden ele dolaştırdık.

Bir haftadır doğru düzgün uyumamıştım. Gece çok yorgun olmam gerekirdi ama hiç olmadığım kadar canlıydım. Karanlıkta beşiğin yanında tetikte bekledim. Soluk alışverişini duymak için kulağımı dayadım yüzüne. Ağzın kapalıydı, burnundan hızlı hızlı soludun. Hık sesi geldi. Soluk alışın durdu. Parmağımla omzunu dürttüm. Yüzün kızardı, morardı, ardından cılız bir ağlama tutturdun. Kucağımda salladım, pışpışladım. Susmadın.

“Anne, anne,” dedim.

“Hıı,” dedi. Ayılamadı.

“Anne bebeği emzir, karnı aç,” dedim birkaç kez.

Zar zor gözlerini açıp yatakta doğruldu.

“Olmaz olsun, yine mi ağlıyor,” dedi. Seni kucağına hiç almamıştı. Ben vermek istedikçe itmişti. Seni annemin koluna yatırdım. Ağzınla araniyor, bir türlü memeyi denk getiremiyordun. Meme ucunu tutup ağzına tikiştirmeye çalıştım. Annem memesini eliyle tutup sana yaklaştırdı. Burun kanatların açılıp kapandı. Dudakların titriyordu. Tuttun. İçini çeke çeke emdin. Ağzının kıyısından süte benzemeyen saydam bir sıvı sızıyordu. Bir iki çekiştirip bıraktın. Annemin meme ucunu burnuna değdirdim. Yeniden emdin. Seni beşiğe koydum. Annemin üstündeki pikeyi düzeltirken çarşafının kıpkırmızı olduğunu gördüm. Ürktüm. Gözlerim doldu. Annem önemsemedi. “Doğumdan sonra olur böyle şeyler,” dedi. Doğruldu, altındaki çarşafı çekeledi.

“Dolaptan gecelik, çarşaf getiriver.”

“Babama söyleyelim, doktora götürsün.”

“Öleceğimi bilsem o hastaneye gitmem. Canımı çıkardılar.”

Terlemişti. Garip, ilacimsı bir koku vardı üzerinde. Bulduğum buruşuk bir geceliği başından geçirdim. Çok dar geldi, sıyırıp attı. Kalktı, çekmeceyi karıştırıp başkasını giydi. Temiz çarşaf serdim. Kirli çarşaf elimde, ne yapacağımı bilemeden olduğum yerde

kaldım.

“Yıkamakla uğraşma, torbaya koy, çöpe at gitsin.” dedi. Sıtmaya tutulmuş gibi titriyordu. Pikeyi üstüne çekip yattı.

Kanlı çarşafın sabaha kadar evde durmasını istemedim. Poşete doldurdum. Öbür çöpleri de üstüne koyup büyük siyah bir torbaya koydum. Dışarı çok karanlık değildi. Sokak lambası yanıyordu. Bahçe kapısını açtım. Karabaş homurdandı. “Benim, bir şey yok,” dedim. Kara gözleriyle üzgün üzgün baktı. Geçen hafta babam yola çıkarken arkasından acıklı acıklı ulumuştı.

“Uğursuz, ne ürüyorsun,” demişti annem. Mutlu muyuz, üzüntülü müyüz, anlardı. Bizi neşeliysek o da şımarır, türlü oyunlar yapardı. Dönüşte ayva ağacının altında yatıyordu. Yanına oturdum. Başını okşadım. Sokak lambasının ışığında evimiz çok harap göründü gözüme. Çatıda yağmur oluğu olmadığından, sızan sular duvarda isli çizgiler bırakmıştı. Havuzun bir yanı yıkıktı, içi çer çöp doluydu. Evimiz yeni olamadan eskimişti. Evin perişanlığına inat tahta kapıyı borazan çiçekleri sarmıştı.

Annem sayıklıyordu odaya girdiğimde. Seni hafifçe salladım, yaşıyordun. Ne okula gitmek ne de o büyük hayallerim umurumdaydı. Annemle sana bir şey olmasın. Ömrümü burada tüketeyim. Olmayı istediğim hiçbir şey olmayayım. Herkes nasılsa öyle olayım. Yeter ki anneme, sana bir şey olmasın, diyordum. Kardeşlerim birbirlerine sokulmuş uyuyordu. Üstlerini örttüm. Hangisi bilmem, biri dişlerini gıcırdatıyordu. Ben de yanlarına uzandım.

Gece korkulu rüyalar gördüm. Yükseklerden düştüm. Biberler damda çürümüştü. Annem beni dövdü. Sabah korkuyla uyandım. Annemin odasına koştum. Annemle babam seni yatağın ortasına koymuşlar, hayran hayran seyrediyorlardı. Rengin değişmiş, yüzün pembeleşmişti.

“Gel kızım, okul için ne lazımsa al,” dedi babam. Cebinden çıkardığı bir tomar parayı bana uzattı.

“Alacağım bir şey yok. Kayıt tarihi geçti.”

“Bir yol buluruz,” dedi. Annemle babam aynı anda ellerime dikmişti gözlerini.

“Eline ne oldu?” dedi annem. Biberleri anlattım. Ellerimi avucunun içine aldı.

“Evimin direği, düşünceli kızım, gel zeytinyağı sürelim, geçer.”

CANIM ÖKSÜZ KALDI

Dokuz on kişi kadar mahallenin cami avlusundayız. Cenazemiz var. Musalla taşında Ayşe Teyzemiz yatıyor. Birazdan namazını kılacağız. Musalla taşının etrafında yaşlılıktan tüyleri kırçillaşmış, sırtı kamburlaşmış bir kedi dolaşıyor. Avluya girenler şaşkınlıkla dışarıda toplanan kedilerden söz ediyor. Dışarı bakıyorum, şaşırmakta haklılar. Onlarca kedi duvar dibine sinmiş ağlaşıyor, sanki cenazenin kaldırılmasını bekliyorlar. Bu durumu bir ben, bir de Ayşe Teyzenin komşuları biliyor.

Ayşe Teyze, mahallenin eskilerindendir. Evimizin tam karşısında, iki katlı bir evde oturuyordu. Üçüncü katta olmamıza karşın evini ve balkonunu rahatlıkla görüyor, sesini işitebiliyorduk. Mahal-leye taşındıklarının senesinde kocası kalp kriziyle vefat etmiş, Ayşe Teyze dul kalmıştı. Bir oğluyla birlikte yaşıyor, kocasından kalan maaşla geçiniyordu. Ne yazık ki, balkonda oturup okulundan dö-nüşünü beklediği bir gün oğlu Can'ı da gözlerinin önünde gerçekleşen kazada, bir kamyonun çarp-masıyla yitirmişti.

Ayşe Teyzenin oğlunun ölümünden sonra acılar çektiği belli oluyordu ama bu kayıptan sonra kötüleyip çökmesine karşın yaşamdan kopmamıştı. Mahalle sakinleri olarak her zaman yanında olu-yor, yardımına koşuyorduk. Havaların iyi olduğu zamanlarda balkonuna çıkan Ayşe Teyze, saatlerce orada oturur, etrafına bakınır, gelen geçene, komşularına laf atar, ara sıra gözleri boşluğa dalıp giderdi. Evinin önünden geçtiğim bir gün bana seslenmişti. Sanırım oğlunun ölümünden kısa süre sonraydı. Avuçlarının arasında tuttuğu kedi yavrusunu göstermiş, "Benim oğlum artık bu kedi. Bundan sonra ona ben bakacağım," demişti. O sabah bakkaldan dönerken yalnız başına miyavlayan yavru kediyi görmüş, annesini aramış, bulamayınca alıp evine getirmiş. Üstelik kedi erkekmiş! Gülmüsedim. Hoşuma gitmiş, sevgisini paylaşıp dertlerini unutmaya yardımcı olacak arkadaş bulunduğu için sevinmişim. Oğlunu yitirmiş olmasına karşın, o derinlerinde saklı anne yüreğine

sahip bir kadındı. Ara sıra balkona çıktığım ya da evinin önünden geçtiğim sırada yavru kediyile oynadığını görüyordum. Uzun süre ilgilendi kediyile. Çocuğu gibi onu sevip okşuyor, yedirip içiriyor, kucağından hiç bırakmıyordu. Karşılaştığımız bir gün, kediyeye Canım adını koyduğunu söyledi. Komşularına, mahallede yoldan geçen herkese yavru kediyi gösteriyor, sevinçle adının Canım olduğunu, onu çok sevdiğini anlatıyordu.

Ayşe Teyze, Canım'ı büyütmeyle uğraşırken onun ilgisini merak edip gelen ve balkonunun önünde toplanan başka kedilerle de ilgilenmeye başlamıştı. Sabah erkenden çıkıp kasaba gidiyor, onun için önceden toplanmış sakatatları alıyor, koşar adım eve dönüp balkon önünde bekleyen kedi-leri besliyordu. Biz olanı biteni evden izliyorduk. Bu durum yaz boyunca sürmüş, Canım büyümüş, evin önünde bekleyen kediler her geçen gün çoğalmıştı. Sözleşmiş gibi sabah akşam aynı saatlerde geliyorlar, Ayşe Teyzenin onlara sunacağı yiyecekleri sabırla bekliyorlardı. Kocasından kalan maa-şın kendi gereksinimleri dışında kalanın çoğunu kedilere harcadığını biliyorduk. Balkonda olduğu, sakatatları hazırlayıp kedileri beklediği bir gün ona seslendim, Canım kucağındaydı.

"Ayşe Teyze, çocukların çoğaldı."

"Evet, çoğaldılar. Ne yapayım, gelmeyin diyemem ya! Bak şimdi sana ne gös-tereceğim?" dedi.

Canım'ın patilerini göğsüne dayadı, gıdısını okşayıp,

"Annemm."

diyerek yana-ğından öptü. Canım, anne sevgisiyle şefkatine kavuşmuş bir çocuk gibi dile geldi ve miyavlamayı andırır bir sesle,

"Annemm!" dedi.

Şok olmuştum, ilk defa bir kedinin insan gibi konuştuğuna tanık oluyordum. Ayşe Teyzenin o an yüzünden okunan mutluluk gülüşü hâlâ gözlerimin önündedir.

Kedilerle ilişkisi uzun bir süre böyle devam eden Ayşe Teyze, üşenmeden, yılmadan balkonundan besledi onları. Kimi ölen, kimi başka yerlere giden kedilerin onlarcası aylar yıllar içinde değişti, ama biri var ki hiç değişmedi ve onu terk etmedi. Şimdi musalla taşındaki cenazenin etrafında dolaşan yaşlı kedi, Canım.

Bir yaz günü, evinin önünden geçtiğim sırada alışkın olmadığım bir durumla karşılaşmıştım. Ayşe Teyze sandalyesinde oturuyordu; kediler balkona dolmuş, bazıları üzerine çıkmışlar, üstünü başını yalıyor, feryat edercesine ağlaşıyorlardı. Böylesi bir durumu ilk kez görüyordum, çünkü kedi-ler genelde balkona çıkmazdı. İlk anda bir anlam veremedim. Hareketsizdi Ayşe Teyze, fakat gözleri açıktı ve gülümseyen bir hali vardı. Canım kucağındaydı, korkmuş gibiydi ve tüylerini dikleştirmiş, şaşkın şaşkın Ayşe Teyzenin yüzüne bakıyordu. Kediler panik halindeydi, balkonun içinde koşturuyor, Ayşe Teyzenin üstüne çıkıp iniyorlardı. Seslendim. “Ayşe Teyze! İyi misin?” “...” Yanıt gelmeyince kötü bir şey olduğunu anladım. Yanıma durumu merak eden mahalle komşularımız da gelmişti. Kediler hâlâ ağlaşıyor, onun ellerini, yüzünü yalıyorlardı. Karakola haber verdik. Çilingir yardımıyla kapısı açılınca içeriye girip hemen balkona çıktık. Ayşe Teyze sessiz, oracıkta oturuyordu, cansızdı! Oğlunun acısını kalbine gömdüğü, Canım'a can kattığı, yıllarca kedilerini beslediği balkonunda ölmüştü.

Namazı kıldıktan sonra, Ayşe Teyzemizi musalla taşından alıp cami avlusundan çıktık. Mezarlık yakın, onu omuzlarımızda götürüyoruz. Cemaat, mahalle sakinleri, komşular ve sevenleri tabutunu omuzdan omuza aktararak taşıyoruz. Arkamızda onlarca kedi, başlarında kendini çocuğu yerine koyduğu Canım var. Mezarlığa tam girmiştik ki, “Annemm!” diye bir ses işitir gibi olduk.

Ferah Budak ŞENER

Pelin YILMAZ

“GÜNAYDIN” DEDİK ONA

Biz günün sıkıntısı ve ertesi günün endişesi üzerimize kapkara yorgan olmuş, yorucu uykularımızı uyumaya çalışırken kızıl cadının neler yaptığını bilmezdik. Sabahları “Hepinizden nefret ediyorum, kendimden de nefret ediyorum,” diye çığlıklar atan gözleri ve bıçak açmayan ağızıyla kapıdan girdiğinde yanıt almayacağımızı bile bile “Günaydın,” dedik ona. Hişimla odasına girerdi, beş on dakika sonra çıkar, “Çalışın, çalışın,” diye bağırarak masalarımızın arasında dolaşır.

Bu sırada kırbaç sesi duyduğunu söyleyenler çıkardı aramızda.

Göğün fena gürelediği bir gece, kırbaç sesi duyanlar sisli bir rüyada buluşmuşlar. Kızıl cadının süpürgesine binip aya karşı uçtuğunu görmüşler. Bir bulut gelmiş, bizim rüya insanlarını sarmalamış, görünmez kılıp cadının gökteki evine götürmüş. Bizimkiler, ödleri kopsa da pencereye üşüşüp bakmışlar. Cadı içerdeymiş. Şişeler, iksirler, formüller, büyü kitapları arasında bir kız bir oğlan çocuğunun resmini görmüşler. Kalbi yerinde yokmuş cadının. Birden bulut, “Bu kadar yeter,” demiş ve bizimkiler kendilerini yataklarında bulmuşlar.

Ertesi sabah kızıl cadı yine kapıdan hişimla girdi. O gelmeden hikâyeyi dinlemiştik. Kızıl saçlı müdürümüz her şeyden habersiz bizlere nefret dolu bakışlarını atıp odasına girdi. Telaşla işlerimize gömüldük.

Her şey her günkü gibiydi.

Belki de değildi.

Saydık, tam dokuz kişi aynı rüyayı görmüştü. Müdürün cadı olduğunu zaten biliyorduk, kalpsiz olduğu da herkesin malumuydu, büyü kitaplarına, iksirlere de bir anlam bulabilirdik ama fotoğraftaki çocuklar neyin nesiydi? Hem dokuz kişinin aynı rüyayı görmesi hiç hayra alamet değildi. O günden sonra şirkette zaten az olan huzur iyice bozuldu. Kimimiz bilicilere, rüya yorumcularına koştu, kimimiz kitaplara sarıldı, kimimiz de kadının geçmişini araştırmaya koyuldu. Şirkettin tozlu arşivinde unutulmuş soluk benizli arşivci, kızıl cadının odasını temizleyen ruhsuz temizlikçi, cadının şirkette ilk günlerini bilen bunak çaycı ablukaya alındı. Hiçbiri bir şey bilmiyordu. Rüya yorumcuları müdürümüzün bizden önemli şeyler sakladığını, arkamızdan işler çevirdiğini, rüyayı gören dokuz kişinin çok dikkatli olması gerektiğini, hele yaşı ileri olanların kesin işten çıkartılacağını, yerlerine fotoğraftaki gibi yeni fidanların alınacağını söylüyordu. Bu açıklama bizi tatmin etmemiştir.

Hepimiz birbirimizin özel hayatını az çok bilirdik. Kızıl cadıyı bilmiyorduk, merak etmemiştik. Bir ailesi var mıydı yoksa ağaç kovuğundan mı çıkmıştı, yalnız mı yaşıyordu yoksa hayatında birileri var mıydı, işten çıkınca nereye gidiyordu, ne yiyor ne içiyordu bilmiyorduk. Sabah kapıda belirir, akşam kapıda yok olurdu. Bilgisayarını, dosyalarını yanında götürürdü. İş dışında yok gibiydi. Şirkete ne zaman girdiğini, nasıl yükseldiğini, ne ara müdür olduğunu bilen yoktu.

Günaydın dedik ona, iyi akşamlar dedik, o bir şey demezdi.

Rapor sabah masamda olacak! Buradaki -de ayrı yazılır, bütün geri zekallılar da beni buluyor. Ben artık sizinle çalışamayacağım, lütfen istifanızı verin... Böyle şeyler söylerdi.

Yirmi bir kişiydik, on altımız kadındı. Kadınları hiç sevmezdi. Masalarda çiçek, biblo, fotoğraf istemezdi. Görürse çöpe atırırdı. Kendi saçları kızıl olmasına rağmen renkten nefret eder, her zaman beyaz gömlekler, koyu renk takımlar giymemizi isterdi.

Beyaz gömlekler, koyu takımlar giyer, masamıza kâğıt, kalem, evrak ve dosya dışında bir şey koymaz, her zaman tertipli olur, cadıyla göz göze gelmemeye, dikkat çekmemeye çalışarak işimize gömülürdük.

Günler; güneşsiz sabahlar, cevapsız günaydınlar, yetişmeyen işler, hafta sonu mesai, kopkoyu kahveler, siyahgrilacivert ceketlerle renksiz ruhsuz geçiyordu. Dokuz kişinin rüyası unutulmamışsa da artık konuşulmaz olmuştu. Ta ki şimşeklerin aydınlattığı o tuhaf geceye kadar. Aynı insanların, aynı buluta binip, aynı rüyaya gittikleri o gece...

Cadı karlı bir dağın zirvesinde tek başına oturuyormuş. Sirtında bir yün pelerin olduğu halde tir tir titriyor, dişleri tıkırdıyormuş. Elindeki iksir şişesini çalkalayıp duruyor, öfkeyle bağırıyormuş. “Tırnaklarımla kazıyarak geldim buraya, leş kargaları etimi didikledi, saatlerimi sattım, hayatımdan çaldım; ailemden, kocamdan, çocuklarımdan... hepsi gitti, hepsi gitti...”

Bunu söylerken iksir şişesini karların üzerine fırlatmış, rengarenk bir sıvı dökülmüş beyazın üstüne. Pelerininin cebinden bir fotoğraf çerçevesi çıkartmış. Çerçeve gümüşmüş ve parıl parıl parlıyormuş. Fotoğraftaki çocuklara bakıyormuş cadı. “Başka kadınlara anne mi diyorsunuz!” Sonra çerçeveyi cebine koyup bağırıyormuş. Anlaşılmaz sözler söylüyormuş. Sesi git gide kısılmış, görüntüsü git gide solmuş. O soldukça gün aydınlanmış, alarmlar çalmış, gece bitmiş gün başlamış. Sonra ne oldu dersiniz, “hiçbir şey” deriz. Hiçbir şey olmadı. Yeni bir ortak rüya görülmedi, şirkette hiçbir şey değişmedi, hayatlarımız aynı şekilde devam etti.

**Meriç UTKU,
Şubat 2008**

Kız Çocuğu

Elden düşme İngilizce Romanlar,
Beni koruyup, kollayanlar!

Tek Portekizce Kitabım,
Tüm hislerim ve duygularım!

Bir Kızılderili Tanrısı'nın önünde,
Gecemde ve gündüzümde!

Kanlı gözlü, kanlı dişli tropik yılanlar!
Bu kahpeler ve aşağılıklar!

Yağmur Ormanları'ndan koparılıp da getirilen,
Ne laf anlayan, ne de söz dinleyen!
Bir kız çocuğuyum şimdi!

Gülbeyan VATANSEVER

DENİZ KIYISINDA KABUKLARI KIRIK MİDYELERE VATAN OLMUŞ BİR KAYA

Güneşin yakıcı vaktinden çıkmak üzereydik. Dalgakıranın insanlara yol olmuş kayaları, fotoğrafçıların görebileceği bir sevinçle ışıdılar. Dev dalgalar öfkeli seslerle gövdemden parçalar koparıp derin yaralar açarken, bedenime sıkı sıkıya tutunmuş midyelerin kabuklarının yarısını bıraktı. Hasır fötrlü üç oğlan çocuğu da kalanları benden ayırmak istedi. Kıyıda topladıkları nemli ağaç dalcıkları büküldü tutunmuşluğun gücünden. Kızdı dört işlemi yeni sökmüş yaramazlar. Çomakları çatallarından yanlış bölüp tuzlu denize fırlattılar, yaralı. İçlerinden büyüğü iki eliyle kaldırabildiği bir siyah kaya çarptı bağrıma. Midye kabukları paramparça oldu, yüzeyime kök salmış yosunların buğulu yeşiline karışarak denizin sularında akıntıya kapıldı, bağımsız. Balıkçı iki tekir kedi kuyruklarını havaya kaldırıp uzaklaştı, huzursuz.

Kumların üstünde güneşlenen annelerden biri çocuklardan taşan şiddeti hissetti, aniden oturdu, telaşlı. Gözlerini arkasına sakladığı güneş gözlüğünden, kısa bir süre onları izledi “Kötü bir şey yaşandı sandım. Çocuklar oynuyorlar,” dedi diğer annelere. Ayrılmış, yaralı dalcıklarla, köksüz kaya yosunlarının hüzünlü kokusunu duymadan, havadan derin bir nefes çekti ciğerlerine. Denizin fısıltılı serinliğinin tenine dokunuşunu hissetmedi. Kirli beyaz deniz şemsiyesinin altındaki kuma uzandı, bronz tutkulu. Ünlü kadın yutubırın canlı yayında, siyah maskeli kişi tarafından, defalarca bıçaklanarak öldürülüşünün, tüyler ürperten hikayesini yorumlamaya devam etti diğerleriyle. “Daha neler göreceğiz,” diyorlardı sık sık, yaşadıkları dehşet duygusunun üstünde bir doz temenni edercesine!

Serap KALPAK

SAKURA AĞACI

Telefonu kapatmasıyla kendini koltuğa attı. Başında zonklama, ağzında acımsı kuruluk. Telefonu her kapadığında oluşan bu hafif sersemleme halini sevmeseydi ayın gibi tekrarlamazdı. İyi geliyordu art arda düşünülmeden ağızdan çıkan cümleler. Zamanın akıp gitmesi daha hızlıydı alo dedikten sonra.

Su almak için mutfaka gidince gördüklerine inanmadı. Tezgâha saçılmış cipsler, birer ısırık atılmış pizza dilimleri, ucundan koparılmış çikolatalar, halının üzerine fıskırılmış ketçap... Cinleri tepesine çıkmıştı. Bir hisimla söylene söylene mutfağı toplamaya girişti. Oysaki bugünkü planında dışarı çıkmasını hiçbir şey engelleyemeyecekti. Bilerek yapıyor bunları, ah Duru ah! Bir ses duydu, kulak kesildi. Kurbağa vıraklaması; vırak vırak...

Köpüklü ellerini bir dünya para verdiği eteğine kuruladı. Tedirgin olmuştu. Televizyon açtı. Sesin oradan geldiğini düşünmesi için hiçbir neden bulamadı. Duyduğu şarkının içinde vırak sesi olmadığından emindi. Selim olsaydı berjer koltuğa oturur, ayağını orta sehpaye uzatırdı. Elindeki telefonda videoları izlerken dört yaşındaki çocuk gibi sesler çıkartırdı. Şimdi burada olsaydı sesin ondan geldiğine yemin ederdi, yoktu işte. Yıllarca günah keçisi ilan ettiği Selim'in yokluğu ilk kez içine oturdu. Omuzları düştü, kulaklarındaki vıraklama sesi gözünün önünde kocaman bir kurbağaya dönüştü, yeşil yapış yapış. Midesi bulandı, işaret parmağındaki koca siğile dokundu. Hep kurbağalar yüzünden olmamış mıydı? Lanet hayvanlar.

Kedisi Loki böyle bir ses çıkarabilir miydi? Miyavladığı çok nadir duyulan Loki'ye böyle bir iftira atarak işin içinden çıkamayacağını anladı. Bir kahkaha attı. Tıpkı kurbağa vıraklaması. Loki oğlum neredesin? Ara ki bulasın. Allah bilir şimdi nerelere saklanmıştır. Kendini sevdirmeyen, evin en ücra köşelerine saklanan kediyi neden aldık ki? Ah Duru ah. Bir vıraklama daha duydu. Ses koridordan geliyordu. Duvarlarını süsleyen sakura ağaçlı tablolar dar ve uzun koridoru ferah, iki yanı çiçekli bir bahçeye çevirmişti. Duru alışveriş merkezinde dakikalarca vitrinde duran bu tabloları dikkatle izlemiş, "Alalım mı anne?" demişti. Günlerce koridorda oturmuş, bakıp durmuştu ağaçlara. Duru'ya aldığı şey onu ilk kez bu kadar mutlu etmişti.

Neydi Duru'yu bu kadar mutlu eden? Selim olsaydı Duru yine oturur, dakikalarca ağaçları seyredirdi. Arada Selim'in kolundan tutup "Hadi baba çabuk ol yoksa ağacın çiçekleri solacak, acele et!" derdi. Yoktu işte Selim. Ağaçlar hâlâ öylece duruyordu. Yeliz de

seviyordu sakura ağacını, evini renklendiriyordu. Ruhuna canlılık, kırışmaya başlayan bedenine genç hissi veriyordu. Saksıda yetiştirdiği çiçekleri bile kurutan biriydi o, sakura ağacı içindeki toprakta çiçekler açtırıyordu.

Duru'nun kapısını tıklattı. "Girebilir miyim Duru?" Bekledi. Umduğu cevabı duyamayacağını bile bile seslenmesi bezdirmişti Yeliz'i. Kapıyı yavaşça açtı. Kıyafetlerden oluşan tepeciklerin tam ortasıdaydı Duru. "Nen var Duru? Bu ne hal?" Kakülleri alındaki sivilceleri örtmüş, şeftali renkli allık, alışkın olmayan rimeller kirpiklerden akmıştı. Başını kaldırıldı. Elinde sımsıkı tuttuğu, daha dün aldığı pembe gömleği fırlatıp "Giyecek hiçbir şeyim yok." dedi. "Ah Durucuğum ben de çok önemli bir şey olduğunu düşündüm. Hadi kalk gidelim sana cici kıyafetler almaya.

"Hayır hayır siyah istiyorum," diye diretiyordu Duru. Yeliz, "Ama anneciğim aynısından var. Şu mor nasıl sana çok yakışacak." dese de, o siyahtan vazgeçmiyordu. Koca bir poşetle çıktılar alışveriş merkezinden.

Duru'nun çelimsiz vücudunda, fondötenlerle kapatmaya çalıştığı sivilceli yüzünde bir ışık aradı Yeliz. Aman boş ver şimdiki gençler böyleler, deyip geçti. Arabada Duru telefonda başını kaldırmadı. Radyoda çalan tüm şarkılara yarım yamalak eşlik etti Yeliz. Bir ara evde duyduğu vıraklama sesinden bahsedecekken telefonu çaldı. Çok konuşmadı, trafik kurallarına uyduğuna inanıp kendini iyi bir vatandaş ilan etti. "Markete gidelim mi Duru? Yiyecek bir şeyler alırsız hem Loki'nin maması bitmek üzere..." Omuzlarını silkti Duru.

Eve girer girmez ilk işi aldığı kıyafetleri renklerine göre üst üste dizmek oldu; mor, pembe, siyah... Pantolonlar, tişörtler... Elbiselerden oluşan kulelerin ortasında Duru...Yeliz Duru'nun yeni oyunlarından biri olduğuna karar vermişti. Tabii ya, her gün yeni bir oyun bulmada kimse Duru'nun eline su dökemezdi. Tek kişilik oyunlar... Sıcak bir duş yapmak için banyoya gidecekken Loki aklına geldi. "Duru Loki'yi gördün mü? İki gündür ortalıkta yok. Duru duyuyor musun?" Duru'dan ses yoktu. Odasına gitti, kulelerin ortasında Duru..."Duydu mu?" Duru omuzlarını silkti. Yatağın yanında pantolonların altında bir şey gözüne takıldı Yeliz'in. Ayağıyla itti pantolonları, siyah uzun bir kuyruk. Bir ses duydu; kurbağa vıraklaması... Kulaklarını kapatıp odadan çıktı. Nefes nefese. Sakura ağaçlı tablonun önünde durdu. Ağaçtaki çiçeklerin döküldüğünün farkına vardı. "Anne, Loki'yi buldum galiba! Kulelerin altında kalıp ölmüş."

Tuba YALÇIN

BEZ BEBEK

TUBA YALÇIN / 08/03/2026

“Çağır Kader ‘i gelsin.” diye bağırdı adam karısına.

“Koca kız oldu hala kardeşleri ve komşuların veletleri ile sokakta oyun oynuyor.” diye söylendi. “Bundan böyle sokakta oyun oynamak yok artık, yakında gelin olacak. Behram Ağaya söz verdim. Haftaya istemeye gelecek, başlık parasında anlaştık, bitti gitti.”

Karısı duydukları karşısında irkildi, eli ayağı boşaldı, düşmemek için kapının pervazına tutundu. “Boyun devrilsin herif!” diye bağırdı. “Bunu nasıl yaparsın o daha çocuk! Behram Ağa da nereden baksan ellisini geçmiştir, hem evli o adam, kaç tane çocuğu var. Benim narin kızımı kuma mı yapacaksın be adam? Yavrumun canına okurlar o evde, eş olmaz kapılarına ırgat ederler kınalı kuzumu.”

“Sen karışma kadın!” diye bağırdı adam, daha cümlesi bitmeden karısının suratına sert bir tokat patlattı. Kadıncağız aldığı darbe ile yere düştü, içi o kadar acıyordu ki tokadın acısını hissetmedi bile. Düştüğü yerde kaldı, iki büklüm oldu katıla katıla ağlamaya başladı, bir yandan da “Kınalı kuzuum, nazlı kızım!” diye inceden inceye ağıt yakıyordu.

Adam karısının ağıtlarına, ağlamasına aldırmadı, odanın kapısının önünde iki büklüm olmuş şekilde yere kapaklanıp kalmış karısını ayağı ile iteleyip odadan çıktı.

Tek katlı, bakımsızlıktan viraneye dönmüş evlerinin damına çıktı, cebinden sigarasını çıkarıp tüttürdü. Keyifle sigaradan derin bir nefes çekti, dumanı dişlerinin arasından yavaş yavaş çıkarken hafiften gülümsüyordu. Üç odalı bu evi, şehrin kenar mahallesinden aldıkları ufak arsaya babası ile birlikte inşa edeli yirmi yıldan fazla olmuştu. Babası inşaat ustasıydı, mesleği babasından öğrenmiş, inşaatlarda yıllarca birlikte duvar örmüş, sıva yapmış, kazma kürek sallamışlardı. Şimdi o da on yedi yaşındaki oğlunu inşaatlara götürüyor, birlikte çalışıyorlardı. Sürekli bir gelirleri yoktu, aylarca gece gündüz çalıştıkları da olurdu, günlerce amele kahvesinde iş bekledikleri de. Kazandıklarını idareli harcamaları gerekirdi, evin bakımına veya üst başa para harcamak lükstü.

Oğlu kıymetlisiydi, tıpkı kendisi gibi iri yapılı, uzun boylu, kıvrıkcık saçlıydı; yaşına göre erken serpilmişti. Burnu, tıpkı babasının ve dedesininki gibi iri ve kemerliydi, kısık gözleri ve ince dudakları

vardı. İnşaatlarda çalışmaktan hoşlanmazdı ama aile mesleğini sürdürmekten başka çaresi de yoktu, ortaokulu bitirdikten sonra bu kadar okumak yeter denmiş ve babasının zoru ile inşaatlarda çalışmaya başlamıştı.

Adam, nicedir oğluyla birlikte şehirde inşaat malzemeleri satan bir dükkân açma hayali kuruyordu. Dükkanında hem satış hem de konutların tamirat, tadilat işlerini yapacak, işçilerinin başında duracak, kendi işinin patronu olacaktı. Evde altı çocuk, annesi ve karısı ile birlikte beslenecek dokuz boğaz varken inşaatlarda kazandığı üç beş kuruş ile kendisinin bu hayali gerçekleştirmesi imkansızdı. Askerden gelir gelmez annesinin bulunduğu kız ile görücü usulü evlenmiş, anne ve babası ile birlikte yaşadığı eve karısını gelin getirmişti. Babası sağ iken kazandığından az da olsa arttırabiliyordu fakat evlendikten bir yıl sonra babasının inşaatla geçirdiği o talihsiz kazanın ardından sakat kalması ve iki yıl sonra da vefat etmesiyle evin geçimini sağlayan tek kişi olarak zorlanmaya başlamıştı. Çocukların sayısı da yıllar geçtikçe artmış ve evde yarı aç yarı tok yaşar olmuşlardı. Oğlanın çalışmaya başlaması onları biraz da olsa rahatlatılabirdi ama onun kazancını evin giderlerine harcamak yerine biriktirmeyi tercih etmişti. Oğlu da karısı da bu durumdan pek memnun olmasa da o kararlıydı; hayalindeki dükkânı açacaktı, lakin oğlanın kazandığı para buna yetecek gibi değildi. Behram Ağanın kızına talip olması büyük şans olmuştu, alacağı başlık parası ile hayaline bir adım daha yaklaşıyordu. Kızının geleceği umurunda bile değildi, biricik oğluna feda olsundu. Bir oğlu ve beş kızı vardı. Diğer kızlarını da zamanı geldiğinde başlık parası alarak gelin eder oğlanın yevmiyesinden biriktiklerini de üstüne eklerse ufak bir dükkân açabilir, işleri oğlu ile birlikte yürütebilirlerdi. Kendinden sonra dükkân ve ev zaten oğlunun olacaktı. Bu düşünce ile keyiflendi bir sigara daha yaktı, sigaradan aldığı her nefeste hayalindeki dükkân gözünde biraz daha canlanıyor oğlunun dükkânın kapısından içeri girdiğini inşaat malzemeleri ile dolu rafların arasından geçip tezgâhın arkasına geçtiğini görüyordu. Kuru ve nasırlı parmakları ile tuttuğu izmariti yere atıp ezdi, güneşte çalışmaktan iyice kararmış ve derin çizgiler oluşmuş yüzünü ovuşturdu, gerçek dünyaya geri dönmüştü.

Karısı iki büklüm kapaklandığı yerden kalktı, sarsıla sarsıla ağlamaktan bitap düşmüş bir halde kendini sedire attı, oyali başörtüsünün kenarı ile gözyaşlarını sildi. Kızı henüz on üç yaşındaydı, ilkokuldan sonra okutmamışlardı. Evin en büyük kızı olarak annesine

evde yardım ediyor hem kardeşlerinin hem de yarı felçli olan babaannesinin bakımına destek oluyordu. Kızının da kendisi ile aynı kaderi paylaşacak olması onu yıkmıştı. Bu eve gelin geldiğinde o da on üç yaşındaydı. Kocasının annesi onu görüp beğenmiş oğluna istemişti. Onu istemeye geldiklerinde ilk kez görmüştü kocasını, ikinci görüşü de düğünlerinde olmuştu. Evlendiğinden beri hem kocasından hem de kaynanasından şiddet görüyordu, evin hanımı kaynanasıydı o ise evin hizmetçisi! Kocasını hiç sevmemişti, soğuk, duyarsız, kaba, bencil bir adamdı, tıpkı kayınpederi gibi. Kaynanası da onu aşağılamak ve dövmek için her zaman bir bahane bulurdu; pencereler iyi silinmemiş, çorba fazla tuzlu olmuş, çamaşırlarda leke kalmış, çocuk gürültü yapmış, komşuda neden uzun kalmışmış... Gözünün üzerinde kaşı olması yeterdi, ya bağırır ya da sırtını kafasını yumruklardı. Hırsını alamazsa oklava ile döverdi. Kocakarı sanki kendi kocasından, kaynanasından yıllarca yediği dayakların hincını gelininden çıkarır gibiydi. Daha on beşindeyken evlendirilmiş, aynı acıları yaşamış olan kaynanasından, bu aksi kadından bir anlayış, bir destek beklerdi ama nafiye. Hiç olmazsa oğluna karşı korusaydı, ne var ki tam tersini yapıyor oğlunu da karısını dövmesi için kıskırtıyordu. Yaşamadığı mutluluğu oğluna da gelinine de çok görüyordu, yaş almak onun katı yüreğini yumuşatamamıştı. Sadece oğluna ve erkek torununa ilgi göstermiş, kız torunlarını hiç sevmemiş bir kere olsun başlarını okşamamış arka çıkmamıştı. Halbuki kaynanasına saygıda kusur etmez elinden geldiği kadar yardım ederdi. Kaynanası iki sene önce felç geçirip sağ kolu ve bacağı tutmaz olunca dayakları da son buldu. Kadının yüzüne “Allah’ın sopası yok kaynana bak ne hale düştün!” demek istemişti lakin vazgeçip sessiz kalmayı yeğlemişti, temiz kalbi buna engel olmuştu. Anasının şefkatli kollarından kaynanasının, kocasının hoyratlığına çocuk yaşta savrulmuş çok ağlamış, çok isyan etmiş ve en sonunda kaderine razı gelmişti. Tüm sevgisini çocuklarına vermiş, onlara kol kanat germiş, korumuştur ta ki bugüne kadar. Ama kolay pes etmeyecekti.

“Senin yetiştirdiğin adamdan ne hayır gelecekti ki kaynana! Kızımın başını yaktınız, Allah’a havale ettim ikinizi de..” diye inlerken gözyaşları yanaklarından usulca süzüldü. Sanki yüreğine kocaman bir taş oturmuştu. “Akşam olsun hele belki benim herifi ikna edebilirim.” diye düşündü, şimdilik bundan kızının haberi olmamalıydı. Allah ‘tan umut kesilmezdi, belki kocası insafa gelirdi.

Babaannesinin adını taşıyordu Kader, bu adı taşımak evin büyük kızına düşmüştü. Hiç sevmediği bu kadınla tek ortak noktaları da isimleriydi, elinden gelse ismini de değiştirdi ona ait hiçbir şeyi istemiyordu. İri güzel gözleri ve narin ince yüzü ile annesinin kopyasıydı, huyları da benzerdi. Annesi gibi ufak tefek ve çelimsizdi, yaşitlarından daha küçük gösteriyordu.

Hem babaannesinin hem de annesinin kaderini yaşayacağından habersiz, evin biraz ilerisindeki boş arsada kardeşleri ve komşu çocuklarıyla birlikte ip atlıyor, şakalaşuyordu. Şen sesleri kasvetli mahalleyi aydınlatıyordu. Sokakta oynamak en büyük eğlencesiydi Kader’in, bir de örgü örmek. Örgüyü annesinden öğrenmiş kısa zamanda ondan daha güzel örgü örerek olmuştu. Annesi mutfak masraflarından arttırabilirdiği üç beş kuruş ile birkaç ayda bir kazak örecektik kadar yün alabiliyordu. Birlikte gidip tuhafiyeciden yün seçmek, annesiyle kardeşlerine kazaklar, yelekler örmek onu mutlu ediyordu. Örgü örerken yaşadığı tüm olumsuzlukları unutup, her bir ilmekte ileride yaşayacağı güzel günlerin hayalini kuruyordu. Onu seven, saygı gösteren, el üstünde tutan, tatlı dilli ve hiç dövmeyen bir kocası olacak, şehirde güzel bir evde yaşayacak, kaynanası ve kayınpederi ile aynı şehirde bile olmayacaktı. Ama annesini yaşlandığı vakit yanına alacak onu babasının elinde bırakmayacaktı. Bir kızı bir de oğlu olacak ve ailesi ile birlikte mutlu, huzurlu bir hayat sürecekti. Oğluna da karısını ve çocuklarını daima sevmesini, yardım etmesini ve onları asla dövmemesi gerektiğini öğretecekti. İyi huylu bir damadı olacaktı ve kızını çok mutlu edecekti. Çocukları eşlerini kendileri seçecek sevdikleri insanlarla evleneceklerdi. Kızını da oğlunu da okutacaktı, kendisini okuldan söküp almışlardı ama çocukları okuyacaktı, kararlıydı. Mahalleden arkadaşlarının evlerinin önünden geçip okula doğru gidişlerini perdenin arkasından izler gıpta ederdi. Okulu, okumayı seviyordu notları da iyiydi ama babası okumasına izin vermemişti, “Kız kısmı okuyup da ne olacak!” demişti. Komşunun kızı ile yaşıtılar o okula gidebiliyordu, arasına onlara ziyarete gittiklerinde okul kitaplarını büyük bir merakla karıştırıyor, sorular soruyor ve arkadaşının anlattıklarını hevesle dinliyordu.

Sokaktan eve döndüğünde babaannesi kapı aralığından onu gördü, “Kız Kader, hadi toparlan bakalım sümüklü, artık sokakta oynamak yok, gelin oluyorsun yakışık almaz. Neyse, şu çelimsiz halinle evde kalmadın, haneden de bir boğaz eksiliyor çok şükür.” Kader babaannesinin yüzüne dehşetle baktı,

doğru mu söylüyordu yoksa onu kızdırmak için mi böyle demişti anlayamamıştı. “Sen ne diyorsun nene? Yok öyle bir şey, anam izin vermez hem.”

Babaanesi gevrek bir kahkaha attı, “Bak sen anası izin vermezmiş. Anan kim ki hüküm versin. Baban ne derse o. Seni Behram Ağaya vermiş bile, haftaya istemeye gelecekler kuma gidiyorsun.” Kader bu duyduklarından sonra deliye döndü, sedirdeki yastığı alıp babaannesinin başına doğru savurdu.

“Anaaamm! Anaaam! “ diye acı acı bağırarak evde annesini aradı ve onu yatak odasında yatağın yanında yere oturmuş ağlarken buldu. “Ana, doğru mu nenemin dedikleri? Beni Behram Ağaya mı veriyor babam? O adam babamdan bile yaşlı, çok da çirkin. Ben ne yaparım onunla. Karısı, çocukları beni sağ koymazlar. Beni öldürün daha iyi, böyle diri diri mezara gömmeyin.” diye bağırırken bir yandan da gözyaşları iri gözlerinden sel gibi akıyordu. Annesi ona sıkı sıkı sarıldı, sanki böyle kalırlarsa kızını elinden hiçbir güç alamazmış gibi.

Elleriyle kızının ince zarif yüzünü okşayıp gözyaşlarını sildi, “Ben hiç ister miyim seni onlara vermek kınalı kuzum, güzel kızım. Baban kararını vermiş, belki onu ikna ederim hele bir akşam olsun.”

Kader annesinin koynunda hıçkırık hıçkırık ağlamaya devam etti, “Bırakma beni ana, bırakma.”

Akşam hem annesi hem Kader, hem de küçük kız kardeşlerinden akli eren ikisi babalarını ikna etmek için çok dil döktüler, ağladılar lakin hiç fayda etmedi. Babalarının ağzından söz çıkmıştı bir kere, onun için önemli olan tek şey alacağı başlık parasıydı. Kader umurunda bile değildi, kızlarının bir önemi yoktu. Hepsi ileride başlık parası olarak tahsil edeceği senetler gibiydiler. Sofrada bile kızlarına eşit davranmazdı. Yemeğin en iyi kısımları oğlu ile kendisine konur, ikisi de fazlasıyla doyduktan sonra kalan yemekten anasına bir tabak ayrılıp tepsi ile yatağına götürülürdü. Kalanla da karısı ve beş kızı karınlarını doyurmaya çalışırlardı. Geriye kalan yemek genellikle altı kişiye yetecek kadar olmazdı. Zavallı kadın kızlarını doyurabilmek için yemekten tabağına ya hiç koymaz ya da çok az alır ekmelekle açlığını bastırmaya çalışırdı. Evin işleri, altı çocuğun bakımı ve yetersiz beslenme ufak tefek çelimsiz bedenini iyice yıpratmış daha otuz beşine varmadan ellisinde gibi gösterir olmuştu. Güzel ve zarif yüzü çökmüş, iri gözlerinin ferisi sönmüştü.

Onca yüke zavallı bedeni artık dayanamıyor lakin çocuklarını büyütme azmi ona ayakta kalacak gücü mucizevi şekilde veriyordu.

Bir hafta çabuk geçti, babayı ikna etme umutları, fırtınada kayalara çarpıp parçalanmış bir gemi gibi paramparça oldu. Kader babası ile her konuşmaya çalıştığında karşısında bir duvar buldu, aşamadığı, sesini duyuramadığı bir duvar.

Behram Ağa kız istemeye tek başına geldi. Kısa boyu, devasa göbeği, çarpık kirli dişleri ve çukur karanlık gözleriyle çirkin bir adamdı. Dudaklarını tamamen örten kirli pos bıyıklarının arasından yılışık yılışık gülerek Kader 'e bakıyordu. Ablak bir yüzü ve büyük kemerli burnu vardı, saçları önlerden iyice dökülmüş, kısa boynunu gıdısından görünmez olmuştu, ensesi ise kat kattı, elleri pençe gibi iri ve tombuldu.

Kader adama tiksintiyle bakıyor, içi ürperiyor, sırtından soğuk soğuk terler boşalıyordu. “Allah'ım, bu adamın yatağına girmektense ölürüm daha iyi.” diye geçirdi içinden. Midesi bulanıyordu, kusmamak için kendini zor tuttu, başı dönmeye başladı sanki odanın tavanı üstüne üstüne geliyordu. Odadaki konuşmaları duymuyor kulağına sadece anlamsız uğultular çarpıyordu. Odadan kaçarcasına çıktı, sokak kapısını açıp önündeki ufak terasa çıktı, hava serindi. Annesinin tenekelere diktiği çiçekler rüzgârdan hafif hafif sallanıyordu. Derin derin nefes almaya çalıştı ama tıkanmıştı tüm çabasına rağmen ciğerlerine hiç hava girmiyordu, boğuluyordu, boğazını tuttu öksürmeye başladı. Kapının önüne yığılırcasına çöktü, gökyüzü kapkaranlıktı, ay yoktu. Sanki ay bile bu duruma isyan edip kaçmıştı. Yıldızlar bile soluktu, üzüntüden solmuşlardı. Tenekelerdeki çiçekler boyunlarını bükmüş sessiz çiğlikler atıyorlardı.

“Allah'ım, şu canımı al da kurtar beni Behram Ağadan!” diye inledi, secde eder gibi yere kapandı öylece kalakaldı. Yediği tekme ile kendine geldi, abisi ona okkalı bir tekme savurmuştu.

“Ne yapıyorsun kız? Kalk da kahveleri getir, gebertmeyeyim şimdi seni.”

Kalçasını tuta tuta yerinden kalktı, abisine öyle bir bakış attı ki delikanlı bir an şaşırıp geri adım attı.

Artık her şey bitmiş Kader geri dönülmez yola girmişti. Babası, abisi ve babaannesi gayet memnun Behram Ağa ile birlikte gülümsüyorlardı. Annesi ve küçük Kardeşi Dilan ise üzgündü. Annesinin ruhu sanki çekilmiş boş bedeni odada öylece hareketsiz duruyordu. Kader'in bir küçüğü olan on bir yaşındaki Dilan olanların farkındaydı, dehşet ve üzüntüyle karışık bir ifade ile odanın köşesine büzüşüp kalmış adeta yok olmuştu. Ablasının gidişine mi üzülün, birkaç sene içerisinde başına benzer şeylerin gelebileceğinin dehşetine mi kapılsın bilemiyordu, duyguları donmuştu. Diğer kardeşleri olanları anlayamayacak kadar küçüktüler ve çit çıkarmamaları için sıkı sıkı tembihlenmiş olarak arka odada sessizce oyun oynuyorlardı. Kader kahve servisini elleri titreyerek yapmış sonrasında annesinin yanına çökmüş iki eliyle annesinin koluna sıkı sıkı yapışmış vaziyette kala kalmıştı onun kanatları altında en güvende olduğu yerdedi, gözleri yerde tek bir noktaya takılı kalmıştı odadaki hiç kimseyi görmüyordu, duymuyordu, bir an için her şey yok oldu boşluğun içinde sadece annesi ve o kaldı, havadaydılar birbirlerine kenetlenmişlerdi.

Behram Ağa gittikten sonra Kader tek kelime etmeden odadan çıkıp kardeşlerinin yanına gitti, bir köşeye çöküp başı ellerinin arasında öylece kalakaldı. İki hafta sonra imam nikahı ile basit bir düğün yapılacak ve babasının evinden kefeni olacak o gelinlikle çıkıp Behram Ağanın evine götürülecekti. Annesinin ve kardeşlerinin yanında geçireceği sadece iki haftası kalmıştı.

Gece boyunca Kader'in gözüne uyku girmedi, ne yapacağını düşündü durdu. Annesinin onun için yaptığı bez bebeğine sıkıca sarıldı sanki ondan güç alıyordu. Küçüklüğünden beri bebeğini pek sever yanından ayırmazdı, tek oyuncağı bu bez bebektir. Annesi her bir kızı için birer bez bebek yapmıştı, her bir bebek kızlarına özeldi hepsi birbirinden farklıydı. Kader'in bez bebeği siyah örgü saçlı, kara boncuklardan gözleri, kırmızı iplikten işlenmiş hafif tebessüm eden küçük bir ağız ve uzun çiçekli entarisi olan yıllardır oynanmaktan artık iyice yıpranmış sevimli bir bebektir. Ufaklığından beri geceleri mutlaka bebeğini yanına alır ona sarılmadan uyumazdı.

"Bu adamla asla evlenmeyeceğim." diye geçirdi içinden. Bir mektup yazıp evden kaçmayı düşündü ama nereye kaçacaktı? Gidecek, sığınacak yeri yoktu. Annesinin akrabaları onu istemezdi, zaten karışmazlardı da babasının kararına. Annesinin babası ve annesi ölmüşlerdi, onları hayal meyal hatırlıyordu.

Acaba yaşasalar mı ona sahip çıkarlar mıydı? Parası yoktu, annesinden başka destekleyeni, seveni yoktu. Annesinin elinden de bir şey gelmiyordu, kadıncağız bu evliliğe her itirazında babasından dayak yemişti. Her ısrar, her karşı çıkış sadece dayağın şiddetini arttırmaktan başka bir işe yaramamıştı. Annesinin üzüntüden yıkıldığını görüyor ve onun için daha çok üzülüyordu. Keşke babası ölseydi.

Kendisi için tek kurtuluş yolu ölmektir başka bir çare yoktu. Bunun annesinin için dağlayacağını biliyordu, ona mektup yazıp bırakacak belki bu şekilde onun üzüntüsünü bir nebze de olsa azaltacaktı. Yazacaklarını düşünmeye başladı, sonra kardeşlerini düşündü. Ölümü abisinin umurunda olmazdı, babaannesinin de. Babası sadece öfkelenirdi. Kardeşlerinden bir tek Dilan çok sarsılırdı, diğerleri küçüktü pek anlamazlardı.

"Kardeşlerimin kaderi inşallah bana benzemez." diye geçirdi içinden.

Üç gün boyunca evde ruh gibi gezdi. Annesi ve kardeşlerine her fırsatta sarılıp sarılıp öptü, onları uzun uzun kokladı. Her birini hafızasına kazımaya çalıştı, unutmamak istiyordu, öbür dünyada da yüzlerini, mimiklerini, kokularını hatırlamak istiyordu. Kardeşlerini oynarken izledi. Annesini yemek yaparken, gözyaşlarını çocuklarından saklamaya çalışırken izledi. Şefkatli, sıcak, onca yaşadıklarına rağmen yüreği sevgi dolu olan annesine bakarken ağlamaya başladı ona fark ettirmemek için mutfaktan çıktı.

Dördüncü günün sabahı abdest alıp namaz kıldı, Allah'tan af dilerken hiçkırıklarını tutamadı, gözyaşlarını silip toparlandı. Evin damına çıkıp sakinleştikten sonra kargacık burgacık yazısı ile kısa bir mektup yazıp onu annesinin yatağının başucundaki çekmeceye koydu. Annesi ve kardeşleriyle birlikte kahvaltıya oturduklarında, bu anın tadını çıkarmaya çalıştı. Kahvaltı sonrası kardeşlerine tek tek sarıldı. Annesi mutfakta çalışıyordu gidip arkasından sarılıp kucakladı.

Annesi ona dönüp "Bu aralar ayrılmaz oldun yanımdan. Canım yavrum, kınalı kuzum bilmez misin evlenmeni, gitmeni hiç istemem. Tek tesellim Behram Ağanın evinin yakın olması. Seni sık sık ziyaret eder, yoklarım. Ezdirmem seni, anan var arkanda sakın korkma, e mi güzel kızım?" diyerek sınıksı sarıldı, koklaya koklaya öptü.

"Korkmam, canım anam. Sen beni merak etme, ben güzel bir yere gideceğim." Ana kız sarmaş dolaş

bir vakit öylece kaldılar. Kader, “vakit geldi” diyerek annesini bıraktı kapıya doğru yöneldi.

Annesi “Ne vakti?” diye sordu merak ve şaşkınlıkla.

Kader annesine dönüp “Hiç” dedi, “Hiç...” Sonra annesine büyük bir sevgiyle gülümseyerek baktı ve mutfaktan çıktı. Annesi bir anlam veremeden arkasından öylece baktı ve sonra işine geri döndü.

Kader her şeyi planlamıştı. Evinin üç sokak aşağısında tamamlanmadan kalmış bir inşaat vardı. Dört katın betonu atılmış duvarları örülmeye başlanmadan çalışma durmuştu. Oraya gidecek en üst kattan aşağı atlayacaktı. Hızlı adımlarla evden çıktı, en eski kıyafetlerini giymişti ayağında terlikleri vardı. Zaten birkaç parça olan giysilerinin iyilerini Dilan için evde bırakmıştı, ayakkabısını da. Hafiften yağmur yağıyordu, etrafa taze ot kokusu yayılmıştı. Havayı derin derin içine çekti, bu onu biraz ferahlatmış korkusunu yenmesini sağlamıştı. İnşaatın dördüncü katına çıkıp kenara oturdu, çekinerek aşağıya doğru baktı yükseklik onu korkuttu. Bir süre uzaklara yeşil çayırlara doğru baktı. Yağmur dinmiş parlak renkleriyle kocaman bir gökkuşağı çıkmıştı. İşte cennete giden yol da açıldı diye düşündü, hafif bir tebessüm yüzünde bir an belirip kayboldu. Uzaklardan Dicle nehri görünüyordu. Bir süre manzarayı izledi. Elindeki bez bebeğini göğsüne götürüp sıkıca sarıldı ve kendini boşluğa bırakıverdi.

Tam o sırada annesinin elindeki bardak yere düşüp tuzla buz oldu. Yüreğine anlam veremediği keskin bir sızı saplandı, sızı öyle keskindi ki bayılacak gibi oldu. Kolonya koklayıp kendine gelmek için duvarlara tutuna tutuna yatak odasına gitti. Yatağın başucundaki çekmeceyi açtığında mektubu buldu, merak ve endişe ile okumaya başladığında yere yığıldı. İçinde öyle keskin bir acı vardı ki nefesi kesildi. Ne ağlayabilirdi ne de çığlık atabilirdi. Sanki o kırılan, tuzla buz olan bardak değildi de yüreği idi.

Yırtılmış bir defter sayfasına acemice yazılmış mektuptaki satırlara gözü takılı öylece kala kaldı;

“Canım anam, benim için sakın üzülme o adamla evlenip her gün öleceğime böyle bir kere ölürüm daha iyi. Babama da söyle ona hakkımı helal etmek için tek bir şartım var, kardeşlerimi onları mutlu edecek iyi adamlarla evlendirsın.

Seni ve kardeşlerimi çok seviyorum. Beni unutmayın.

Kader”

Şuna inanmak lazımdır ki,
dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir”,

Mustafa Kemal Atatürk